

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA YAZIM KURALLARI VE
NOKTALAMA İŞARETLERİNİN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK HAZIRLANAN
ETKİNLİKLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF ACTIVITIES PREPARED FOR TEACHING
SPELLING RULES AND PUNCTUATION MARKS IN SECONDARY
SCHOOL TURKISH TEXTBOOKS

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Bahadır ÇELEBİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mehmet ALVER

Giresun-2024

BİLİMSEL ETİK İLKELERE UYGUNLUK/ETİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Hazırlanan Etkinliklerinin İncelenmesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel etik ve geleneklere aykırı düşecek bir kullanıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yararlandığım kaynaklara uygun yöntemlerle atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Bahadır ÇELEBİ

.../.../ 2024

TEZ ÖZGÜNLÜK BEYANI

Ana Bilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Program Adı: Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Başlığı: Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Hazırlanan Etkinliklerinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmasının Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 103 sayfalık kısmına ilişkin 17/04/2024 tarihinde Turnitin benzerlik programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 28'dir.

Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından belirlenen azami benzerlik oranına (%30) göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 17/04/2024

Danışman: Doç. Dr. Mehmet ALVER

İmza

Öğrenci: Bahadır ÇELEBİ

İmza

KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI

“Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Hazırlanan Etkinliklerinin İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi Giresun Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Bahadır ÇELEBİ

İmza

Danışman

Doç. Dr. Mehmet ALVER

İmza

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün 24/04/2024 tarihli toplantısında jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Bahadır ÇELEBİ'nin "Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Hazırlanan Etkinliklerinin İncelenmesi" başlıklı tezini incelemiş olup, aday 17.05.2024 tarihinde, saat 10:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Sunulan çalışma, sınav sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	Karar		İmzası
		Kabul	Ret	
Üye (Başkan)	Doç. Dr. Mehmet ALVER	☒	☐	
Üye	Doç. Dr. Üzeyir SÜĞÜMLÜ	☒	☐	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN	☒	☐	
Üye		☐	☐	
Üye		☐	☐	

ONAY

.../.../ 2024

Prof. Dr. Oğuz Serdar KESİCİOĞLU
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimi, özellikle yazma eğitimi çalışmalarında önemli rol oynamaktadır. Çünkü yazım kuralları ve noktalama işaretlerine hâkim olmak, yazılı anlatımın etkili, düzgün ve sağlıklı olmasında önemli rol oynar. Bu önem, yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretiminin nitelikli olmasını ve hassasiyetle ele alınmasını gerektirmektedir. Bu kuralların öğretimi ve aynı zamanda öğretim programlarında verilen kazanımların gerçekleştirilmesi büyük oranda Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerle gerçekleştirilmektedir. Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin yazım kuralları ve noktalama işaretleri açısından incelenmesi bu açıdan önemli görülmüştür. Böylece mevcut durumunun ortaya konulmasıyla, yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimi açısından nelere dikkat edilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Yine çalışmanın bulguları, sonuçları ve önerileri doğrultusunda Türkçe öğretmenlerine, yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimi ile ilgili çalışma yapacaklara ve Türkçe dersi kitabı yazarlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yüksek lisans sürecimde benden yardımını ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Mehmet ALVER'e, Desteğini, güvenini ve koşulsuz sevgisini her zaman hissettiğim aileme, Üzerimde emeği olan tüm öğretmenlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Başlığı : Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Hazırlanan Etkinliklerinin İncelenmesi

Tez Türü : Yüksek Lisans Tezi

Danışman : Doç Dr. Mehmet ALVER

Hazırlayan : Bahadır ÇELEBİ

Yıl : 2024

Sayfa Sayısı : 122

Bu araştırmanın amacı, Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimine yönelik hazırlanan etkinlikler ve tema sonu değerlendirme sorularının incelenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemi benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma materyalini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında 5, 6, 7, 8. sınıf düzeylerinde okutulan sekiz ortaokul Türkçe ders kitabı oluşturmuştur. Araştırma verileri, doküman incelemesi tekniği kullanılarak toplanmış, elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiş ve tablo ile görsellerle sunulmuştur. İncelemeye alınan 8 ortaokul Türkçe ders kitabında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili toplam 168 uygulamaya rastlanmıştır. 168 uygulama içerisinde en çok tespit edilen uygulama, 33 uygulama ile yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirmedir. Ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili uygulamalar daha çok etkinlik olarak yer almıştır. Tema sonu değerlendirme sorularında ise bu uygulamalara sınırlı sayıda yer verilmiştir. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili etkinliklerin niceliği düşünüldüğünde yeterli olmadığı görülmektedir. 8. Sınıf Türkçe ders kitabı hariç 5, 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında genel olarak sayıların yazımı, birleşik kelimelerin yazımı, büyük harflerin kullanımı ve soru ekinin yazımı ile ilgili uygulamaların yer aldığı görülmüştür. Yine 8. Sınıf Türkçe ders kitabı hariç 5, 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında genel olarak ünlemin,

VIII

virgölün, soru işaretinin, noktalı virgölün, iki noktanın, tırnak işaretinin, noktanın, kesme işaretinin ve eğik çizginin kullanımına ilişkin uygulama örneklerine rastlanmıştır. Çalışma sonuçlarından hareketle ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımına yönelik etkinlik örnekleri ile öğrenmeyi pekiştirecek şekilde tema sonu değerlendirme sorularının hem nicelik hem de nitelik olarak artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yazım kuralı, noktalama işaretleri, Türkçe ders kitabı, etkinlik.

ABSTRACT

Giresun University Institute of Social Sciences Department of Turkish and Social Sciences Education Turkish Education MA Programme

Thesis Name : Investigation Of Activities Prepared For Teaching Spelling Rules And Punctuation Marks In Secondary School Turkish Textbooks

Thesis Type : Master's Thesis

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Mehmet ALVER

Author : Bahadır ÇELEBİ

Year : 2024

Pages : 122

The aim of this research is to examine the activities and end-of-theme evaluation questions those are prepared for teaching spelling rules and punctuation marks in Secondary School Turkish textbooks. In reaching this main purpose, one of the qualitative research methods was adopted in the study. The study material of the research consisted of eight secondary school Turkish textbooks taught at the 5th, 6th, 7th and 8th grade levels in the 2022-2023 academic year. Research data was collected using the document analysis technique, the obtained data was analyzed with descriptive analysis and presented with tables and visuals. Totally 168 applications including the use of spelling rules and punctuation marks were found in the 8 secondary school Turkish textbooks that are examined. With 33 applications, the most common application among 168 applications is applying/reviewing spelling and punctuation rules. In textbooks, practices related to spelling rules and the use of punctuation marks are mostly included as activities. These applications were included in a very limited number in the end-of-theme assessment questions; however, considering the quantity of activities related to spelling rules and the use of punctuation marks in secondary school Turkish textbooks, it can be said that they are not sufficient for the teaching process. It has been observed that 5th, 6th and 7th Grade Turkish textbooks generally include practices related to the writing of numbers, the writing of compound words, the use of capital letters and the writing of question suffixes but this is not valid for the 8th Grade Turkish textbook. Again, except for the 8th Grade Turkish

textbook, efficient and comprehensive examples of applications that is dealing with the use of exclamation points, commas, question marks, semicolons, colons, quotation marks, periods, apostrophes and slashes were obviously found in the 5th, 6th and 7th Grade Turkish textbooks. According to the basics on the results of the study, it is thought that the end-of-theme evaluation questions must be increased both in quantity and quality in secondary school Turkish textbooks in order to reinforce learning with activity examples on the use of spelling rules and punctuation marks.

Key Words: Spelling rule, punctuation errors, Turkish textbook, Lesson Activities.

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

- akt.** : aktaran
EBA : Eğitim Bilişim Ağı
MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
TDK : Türk Dil Kurumu
TDÖP : Türkçe Dersi Öğretim Programı
vb. : ve benzeri
vd. : ve diğerleri

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar	32
Tablo 2: 5. sınıf Türkçe ders kitabında noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar	39
Tablo 3: 7. sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar	62
Tablo 4: 7. sınıf Türkçe ders kitabında noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar	70

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1: Ünsüz Yumuşaması Örneği.....	33
Görsel 2: Ünlü Düşmesi Örneği.....	34
Görsel 3: Ünlü Düşmesi Örneği.....	34
Görsel 4: Ünlü Daralması Örneği.....	35
Görsel 5: Ünlü Daralması Örneği.....	35
Görsel 6: Sayıların Yazımı Örneği.....	36
Görsel 7: Sayıların Yazımı Örneği.....	36
Görsel 8: Ünsüz Benzeşmesi Örneği.....	37
Görsel 9: Büyük Harflerin Kullanımı Örneği	37
Görsel 10: Büyük Harflerin Kullanımı Örneği	38
Görsel 11: Ünsüz Türemesi Örneği.....	38
Görsel 12: Ses Olayları ile ilgili Yazım Yanlışı Örneği.....	39
Görsel 13: Virgülün Kullanımı Örneği	40
Görsel 14: Virgülün Kullanımı Örneği	41
Görsel 15: Soru İşaretinin Kullanımı Örneği	41
Görsel 16: Soru İşaretinin Kullanımı Örneği	41
Görsel 17: Ünlem İşaretinin Kullanım Örneği.....	42
Görsel 18: Ünlem İşaretinin Kullanım Örneği.....	42
Görsel 19: Noktalı Virgül İşaretinin Kullanım Örneği	43
Görsel 20: Noktalı Virgül İşaretinin Kullanım Örneği	43
Görsel 21: İki Nokta İşaretinin Kullanım Örneği.....	43
Görsel 22: İki Nokta İşaretinin Kullanım Örneği.....	44
Görsel 23: Üç Nokta İşaretinin Kullanım Örneği	44
Görsel 24: Üç Nokta İşaretinin Kullanımı Örneği	45
Görsel 25: Nokta İşaretinin Kullanım Örneği.....	46
Görsel 26: Kesme İşaretinin Kullanım Örneği.....	47
Görsel 27: Tırnak İşaretinin Kullanım Örneği	47
Görsel 28: Eğik Çizgi İşaretinin Kullanım Örneği.....	48
Görsel 29: Eğik Çizgi İşaretinin Kullanım Örneği.....	48
Görsel 30: Yay Ayraç İşaretinin Kullanım Örneği	49

Görsel 31: Konuşma Çizgisi İşaretinin Kullanım Örneği	49
Görsel 32: Kısa Çizgi İşaretinin Kullanım Örneği.....	50
Görsel 33: Köşeli Ayraç İşaretinin Kullanım Örneği.....	50
Görsel 34: Uygun Noktalama İşareti Kullanım Örneği	51
Görsel 35: Birleşik Kelimelerin Yazımı Örneği.....	52
Görsel 36: Birleşik Kelimelerin Yazımı Örneği	52
Görsel 37: Soru Ekinin Yazımı Örneği.....	53
Görsel 38: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	53
Görsel 39: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	54
Görsel 40: Ünlem İşaretinin Kullanımı Örneği.....	54
Görsel 41: Ünlem İşaretinin Kullanımı Örneği.....	55
Görsel 42: Birleşik Kelimelerin Yazımı Örneği	56
Görsel 43: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	56
Görsel 44: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	58
Görsel 45: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	59
Görsel 46: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	60
Görsel 47: Ünlem İşaretinin Kullanımı Örneği.....	60
Görsel 48: Ünlem İşaretinin Kullanımı Örneği.....	61
Görsel 49: Ünlem İşaretinin Kullanımı Örneği.....	61
Görsel 50: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	63
Görsel 51: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	64
Görsel 52: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	64
Görsel 53: Yazım Yanlışı Bulma Örneği	65
Görsel 54: Yazım Yanlışı Bulma Örneği	65
Görsel 55: Ki Ekinin Yazımı Örneği.....	66
Görsel 56: Ki Ekinin Yazımı Örneği.....	66
Görsel 57: Sayıların Yazımı Örneği.....	67
Görsel 58: Sayıların Yazımı Örneği.....	67
Görsel 59: Soru Ekinin Yazımı Örneği	68
Görsel 60: Birleşik Fiillerin Yazımı Örneği.....	68
Görsel 61: Birleşik Fiillerin Yazımı Örneği.....	69
Görsel 62: Büyük Harflerin Kullanımı Örneği	69

Görsel 63: Uygun Noktalama İşareti Kullanımı Örneği	70
Görsel 64: Uygun Noktalama İşareti Kullanımı Örneği	71
Görsel 65: Noktalama Yanlışı Bulma Örneği	71
Görsel 66: Noktalama Yanlışı Bulma Örneği	71
Görsel 67: Virgülün Kullanımı Örneği	72
Görsel 68: Virgülün Kullanımı Örneği	72
Görsel 69: Tırnak İşaretinin Kullanımı Örneği	73
Görsel 70: Noktanın Kullanımı Örneği	73
Görsel 71: Kesme İşaretinin kullanımı Örneği	74
Görsel 72: İki Nokta İşaretinin Kullanımı Örneği	74
Görsel 73: Noktalı Virgül İşaretinin Kullanımı Örneği	75
Görsel 74: Eğik Çizgi İşaretinin Kullanımı Örneği	76
Görsel 75: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	77
Görsel 76: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	78
Görsel 77: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	79
Görsel 78: Uygun Noktalama İşaretlerini Kullanma Örneği	80
Görsel 79: Uygun Noktalama İşaretlerini Kullanma Örneği	81
Görsel 80: Ek Fiilin Yazılışı Örneği	82
Görsel 81: Ek Fiilin Yazılışı Örneği	83
Görsel 82: Kaynakça Yazımı Örneği	83
Görsel 83: Ek Fiilin Yazılışı Örneği	84
Görsel 84: Ek Fiilin Yazılışı Örneği	84
Görsel 85: Ek Fiilin Yazılışı Örneği	85
Görsel 86: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	85
Görsel 87: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	86
Görsel 88: Kaynakça Yazımı Örneği	86
Görsel 89: Kaynakça Yazımı Örneği	87
Görsel 90: Uygun Noktalama İşaretlerini Kullanma Örneği	87
Görsel 91: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	88
Görsel 92: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	89
Görsel 93: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	89
Görsel 94: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği ..	90

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK İLKELERE UYGUNLUK/ETİK BEYAN.....	II
TEZ ÖZGÜNLÜK BEYANI.....	III
KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI	IV
JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI	V
ÖN SÖZ.....	VI
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	IX
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
TABLOLAR LİSTESİ.....	XII
GÖRSELLER LİSTESİ	XIII
İÇİNDEKİLER	XVI

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	5
1.5. TANIMLAR	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. YAZIM KURALLARI VE ÖNEMİ.....	7
2.2. NOKTALAMA İŞARETLERİ VE ÖNEMİ.....	9
2.3. YAZIM KILAVUZU'NDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİ	12
2.4. 2019 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİNİN ELE ALINIŞI	14
2.5. YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİ AÇISINDAN TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ ÖNEMİ.....	22
2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**3. YÖNTEM**

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	27
3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA MATERYALLERİ.....	28
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ	28
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**4. BULGULAR**

4.1. 5. SINIF ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTABINDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİNİN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİKLERİN İNCELENMESİ	32
4.2. 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİNİN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİKLERİN İNCELENMESİ	51
6. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (Ata) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi.....	51
4.2.2. 6. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (MEB-Nihal ERTÜRK) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi	55
4.2.3. 6. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (MEB-Sabri CEYLAN) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi	57
4.3. 7. SINIF ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİNİN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİKLERİN İNCELENMESİ	61
4.3.1. 7. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (Özgün) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi	62
4.3.2. 7. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (MEB-Ahmet AKGÜL) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi	76

XVIII

4.3.3. 7. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (MEB-Tolga KIR) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin

İncelenmesi 83

4.4. 8. SINIF ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTABINDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİNİN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİKLERİN İNCELENMESİ 88

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA..... 91

5.2. ÖNERİLER 96

KAYNAKÇA 98

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. PROBLEM DURUMU

Dil, “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessese” olarak tanımlanmaktadır (Ergin, 1993: 3). Dilin en temel işlevlerinden biri şüphesiz iletişimin doğru, düzgün ve istenilen şekilde sağlanmasıdır. İnsanlar arasındaki bu iletişimin kusursuz ve etkili olması için dilin doğru ve etkili kullanılması gerekmektedir. Bir dilin iyi kullanılabilmesi için de yazım kurallarının ve noktalama işaretlerinin iyi bilinmesi gerekir (Kırbaş, 2010). Yazım kuralları ve noktalama işaretleri yazılı dilin bel kemiğidir. Yazım kurallarından yoksun bir yazı karakteriz, noktalama işaretlerinden yoksun bir yazı ise anlamsızdır (Metin, 2012).Bireyler arasında iletişimin sağlanmasında dil becerilerinden yararlanılmaktadır. Bu beceriler anlama ve anlatma olmak üzere iki temel başlık altında yer alır. Anlama becerilerini okuma ve dinleme oluştururken, anlatma becerilerini ise konuşma ve yazma becerileri oluşturur. Sağlıklı bir iletişimden söz edebilmek için bu becerilerin bireylerde iyi bir şekilde geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi gerekir. Okuma ve dinleme ile elde edilen duygu, düşünce ve bilgileri başkalarına konuşma ve yazma becerileri ile aktarmaya çalışırız. Eğer iletişim sözlü olarak aktarılıyorsa sözlü iletişim, yazı ile aktarılıyorsa yazılı iletişim gerçekleşmiş olur. İnsanların birbirlerine olan mesajları, istekleri, arzuları vb. sözlü olduğu gibi yazı vasıtasıyla da yapılır. Yazının kusursuz olması ya da en az seviyede hata içermesi insanlar arasındaki iletişimi daha sağlıklı kılacaktır (Akmugan, 2019).Yazılı iletişimin kendine has kuralları vardır ve bu kurallar iletişimin düzgün kurulmasında önemli roller oynar. Bu kurallar yazım kuralları olarak tanımlanır ve başarılı bir yazılı iletişim ve anlatım için dikkatle üzerinde durulması

gerekir. Dinleme, konuşma ve okuma becerisi gibi yazma becerisi de ilkokullardan başlayarak rencilere kazandırılmaya çalışılır. Yazılı anlatımın başarılı olmasında yazım kuralları kadar noktalama işaretlerinin de önemi yadsınamaz. rencilerin yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine hâkimiyeti, onların özellikle konuşma ve okuma becerilerinin gelişimine de katkı sunacaktır. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerine hâkim olmak, yazılı anlatımın sağlıklı olmasında başat rol oynar. Bu nedenle yazma eğitimi çalışmalarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerine de yeterince zaman ayrılmalıdır. Çünkü günümüzde yazım kuralları ve noktalama işaretleri öğretiminin eksik kaldığı, sistemli bir yöntemle verilemediği, dolayısıyla istenilen başarı elde edilemediği bir gerçektir (Kalfa, 2018). Temel ve Katrancı'nın (2021) rencilerin yazılı anlatım becerilerine yönelik sınıf ğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, rencilerin yazım kurallarını uygulamada ve noktalama işaretlerini kullanmada zorluk yaşadıkları görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Yazıda noktalamaya gereken önemin verilmemesi, noktalama kurallarını takip eden ve bu kuralların pekiştirilmesini sağlayacak olan örneklerin özensiz seçilmesi, noktalama işaretlerinin öğretiminin yeterince önemsenmemesi, ders kitaplarında noktalama kurallarının mantığının verilmemesi vb. gibi nedenler, noktalama ile ilgili tespit edilen sorunlar arasında yer almıştır (Atasoy, 2010). Benzer sorunların yazım kurallarının ğretiminde de yaşandığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin bu denli öneme sahip olmasına rağmen yapılan araştırmalarda ilköğretimden yükseköğretime kadar ğretim sürecinin her aşamasında rencilerin bu hususlarda ciddi problemler yaşadıkları görülmektedir (Yavuz, Vural ve Başaran, 2021). Bu araştırmaların üzerinde uzlaştığı ortak sonuç: “okullarda yazım kurallarının rencilere etkili bir şekilde öğretilmediği ve bundan dolayı yazım ile ilgili kuralların uygulanmasında yetkin olamadıkları” yönündedir. rencilerin yazım kurallarını uygulamada başarılı olamamalarının birçok sebebi olmakla birlikte, bu sebeplerin belki de en önemlisi, “hem ğretim programlarında hem de ders araçlarında nicel ve nitel açıdan yeterli ğretim etkinlikleri sorunu”dur (Karatay ve İpek, 2017). Yapılan araştırmalar, ğretmen ve rencilerin günümüzde hâla en çok kullandıkları materyallerin başında ders kitaplarının olduğunu göstermektedir. Bu durum, ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerin kazanımların gerçekleşmesinde ne kadar önemli olduğunu

göstermektedir. Dolayısıyla yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretiminde de özellikle Türkçe ders kitaplarından birincil derecede faydalanılmaktadır. Bu nedenle kuralların ve noktalama işaretlerinin öğretiminde kitap yazarlarına büyük sorumluluk düşmektedir. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretiminde ders kitaplarının önemli bir yeri vardır. Kurudayıoğlu ve Dölek'in (2018) noktalama işaretlerinin öğretimine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçladıkları araştırmada, Türkçe öğretmenlerinin %60.52'si, Türkçe çalışma kitaplarında yer alan noktalama işaretlerine yönelik etkinliklerin yeterli sayıda ve nitelikte olmadığını ifade etmişlerdir. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretiminde Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin nitelikli hazırlanması, etkinliklerin kuralların ve işaretlerin öğretiminde kazanımları gerçekleştirici şekilde yer alması gerekmektedir. Böylece öğrenciler yazım kurallarının ve noktalama işaretlerinin kullanımı konusunda kendilerine güven duyacaklar ve yazılı metinleri oluşturmada istekli olacaklardır. Türkçe ders kitapları, Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımları gerçekleştirecek şekilde yapılandırılmaktadır. Program'da yer alan yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili kazanımların, Türkçe ders kitapları vasıtasıyla öğrencilerde gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili kazanımların Türkçe ders kitaplarında nasıl ele alındığını, kazanımların etkinliklerde ne şekilde yer aldığını belirlemek önem taşımaktadır. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin ders kitaplarında yeterince ele alınıp alınmadığını tespit etmenin, bu doğrultuda değerlendirme ve önerilerde bulunmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü özellikle yazma öğretimi alanında yapılan akademik çalışmalar arasında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretiminin üzerinde yeterince çalışılmayan bir konu olduğu söylenebilir (Süğümlü, 2022). Bu çalışmanın temel amacı da yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin ders kitaplarında ele alınışını incelemek ve mevcut durumu ortaya koymaktır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimine yönelik hazırlanan etkinliklerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır:

- 1) 5. sınıf Ortaokul Türkçe ders kitabında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimine yönelik etkinlikler nasıl hazırlanmıştır?
- 2) 6. sınıf Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimine yönelik etkinlikler nasıl hazırlanmıştır?
- 3) 7. sınıf Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimine yönelik etkinlikler nasıl hazırlanmıştır?
- 4) 8. sınıf Ortaokul Türkçe ders kitabında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimine yönelik etkinlikler nasıl hazırlanmıştır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimi, Türkçe derslerinde yazma becerisi ve öğretimi açısından dikkatle üzerinde durulması gereken konuların başında gelmektedir. Bu durumun temel sebeplerinden biri de hem yazım kuralları hem de noktalama işaretlerinin metin oluşturma süreçlerindeki yeridir. Genellikle yazım kuralları ve noktalama işaretleri, bir metnin biçim özellikleri arasında kabul edilmektedir. Bununla birlikte metnin anlaşılmasının ve kolay okunabilmesinin sağlanmasında, cümlelerin düzgün kurulmasında, kısacası metnin içerik olarak başarıya ulaşmasında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin önemli görevleri vardır. Bu önem, yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretiminin nitelikli olmasını ve hassasiyetle ele alınmasını gerektirmektedir.

Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımların gerçekleştirilmesinde ve öğretimin başarıya ulaşmasında hem öğretmenin hem de öğrencinin ilk olarak başvurduğu kaynak olan ders kitaplarının yeri önemlidir. Diğer konu ve kazanımlarda olduğu gibi yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretiminde ve öğrenilenlerin

pekiştirilmesinde de Türkçe ders kitapları içinde barındırdıkları edebî metinler ve etkinliklerle önemli roller üstlenmektedir.

Öğrencilerin eğitimin her kademesinde yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı açısından sorun yaşadıkları birçok çalışmada dile getirilmektedir. Bu sorunların tespiti ve kaynağı için hem öğretmenlerle hem de öğrencilerle araştırmalar yapılmaktadır. Öğrencilerin yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili yaşamış oldukları sorunların kaynaklarından biri de ders kitaplarında yer alan etkinliklerin niteliksel açıdan yeterli olmadığı ile ilgilidir. Bu durum da diğer derslerde olduğu gibi Türkçe ders kitaplarının da incelenmesini gerektirmektedir. Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin yazım kuralları ve noktalama işaretleri açısından incelenmesi bu açıdan önemli görülmektedir. Böylece mevcut durumunun ortaya konulmasıyla, yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimi açısından nelere dikkat edilmesi gerektiği anlaşılmış olacaktır. Yine çalışmanın bulguları, sonuçları ve önerileri doğrultusunda Türkçe öğretmenlerine, yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimi ile ilgili çalışma yapacaklara ve Türkçe dersi kitabı yazarlarına katkı sayılayacağı düşünülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında 5. sınıflarda okutulan özel yayınevine ait bir kitap, 6. sınıflarda okutulan MEB yayınevine ait iki, özel yayınevine ait bir kitap, 7. sınıflarda okutulan MEB yayınevine ait iki, özel yayınevine ait bir kitap ve 8. sınıflarda okutulan MEB yayınevine ait bir kitap olmak üzere sekiz ortaokul Türkçe ders kitabı ile sınırlıdır. Kitapların incelenmesinde metinlerden sonra gelen etkinlikler ve tema değerlendirme soruları dikkate alınmış, hazırlık çalışmaları ve yönergeler ele alınmamıştır. Ayrıca kitaplarda yer alan serbest okuma metinlerinde etkinlik yer almadığından bu metinler de değerlendirmeye alınmamıştır.

1.5. TANIMLAR

Yazım: “Kelimeleri yazıya geçirme biçimi veya kelimeleri yazıya geçirirken uyulması istenen prensipler” (Demir, 2018).

Yazım Kuralları: “Bir dilin söz varlığını o dilde yürürlükte olan ses, şekil, köken vb. kurallara uygun olarak yazıya geçirme; dildeki sözleri kurallarına uygun olarak yazıya geçirmektir.” (Korkmaz, 2007).

Noktalama İşareti: “Cümledeki unsurları birbirinden ayırmaya yarayan; nokta, virgöl, noktalı virgöl, iki nokta, üç nokta, soru işareti, ünlem işareti, parantez vb. işaretlerden her biri” (TDK, 2019).

Öğretim Programı: “Eğitim programı içinde yer alan ve belli disiplin alanlarına ait bilgi kategorilerinin bir sistem dâhilinde düzenlenmesinden oluşan programdır. Bilgi ve becerilerin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasını amaçlar. Öğretim programı, okulda veya okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir.” (MEB, 2023).

Ders Kitabı: “Herhangi bir eğitim ve öğretim programı çerçevesinde hazırlanmış, Kurulca örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulması uygun bulunan basılı veya dijital ortamdaki kitap ve ekleri veya model prototipi” (Resmî Gazete, 2021).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERCEVE

Bu bölüm; Yazım Kuralları ve Önemi, Noktalama İşaretleri ve Önemi, Yazım Kılavuzu'nda Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Ele Alınışı ve Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri Açısından Türkçe Ders Kitaplarının Önemi ile İlgili Araştırmalar başlıklarından oluşmaktadır.

2.1. YAZIM KURALLARI VE ÖNEMİ

Yazım kavramı, en yalın hâliyle “bir dilin belli kurallarla yazıya geçirilmesi” şeklinde tanımlanmaktadır (Türkçe Sözlük, 2019). Kavcar (2002: 50) yazımı, “bir dilin sözcüklerinin doğru olarak yazıya geçirilmesini sağlayan ortak yazma biçimi” olarak nitelendirmiştir. Karagül (2010: 62) yazımı, “bir dildeki seslerin, belirlenen şekillerdeki harflerle hecelerin, sözcüklerin ve cümlelerin önceden konmuş kurallara uygun biçimde oluşturulması” olarak belirtmiştir. Demircan (2001:11'den akt. Erdem, 2007) da yazım kavramını, “doğru anlamayı kolaylaştırmak için sözlü anlatımda ses, dizim, anlam, önerme ve söz dışı göstergelere yüklenen ayrımların yazılı metinde görselleştirilmesi” şeklinde ifade etmiştir. Konuşma dili yazıya aktarılırken anlam kargaşalarını önlemek, yazılanların herkesçe anlaşılmasını sağlamak, yazı dilini ortak bir paydada buluşturabilmek amacıyla da yazım kuralları oluşturulmuştur (Ocak Çallık, 2022: 16). Sözcükler yazıya geçirilirken iletilmek istenen mesajın doğru aktarılması, okuyucunun metni doğru ve kolay algılaması yazılı iletişimde önemli bir özelliktir. Bu özellik, herkesçe benimsenmiş belirli kurallara uyularak sağlanabilir ki bunlara yazım kuralları adı verilir (Alver ve Sancak, 2015: 375). Dil, tek tek kişilerden doğmuş ama ortak bir uzlaşmayla var olmuştur. Yazım kuralları, bu uzlaşmanın doğal bir sonucu olarak zaman içinde yerleşmiş, yaygınlaşmış ve yazılı iletişimin olmazsa

olmaz bir parçası haline gelmiştir (Beyreli vd., 2008: 18). Bir dildeki kelimelerin, o dildeki yapısından ve işleme düzeninden çıkmış kurallara göre yazma biçimi olarak da benzer şekilde aktarılan yazım ve onun kuralları, metin oluşturmanın en öncelikli şartlarından birisi olarak görülmektedir (Esmek, 2018: 30). Çünkü duygu, düşünce ve hayallerin doğru, etkili ve düzgün bir şekilde yazıya aktarılmasında yazım kurallarının etkisi göz ardı edilemez. Yazım kuralları bilgisine sahip öğrencilerin yazılı metinlerini oluşturmada daha başarılı olabileceği düşünülmektedir. Çünkü yazılarını daha güvenilir oluşturacak ve yazmaya karşı kaygıları da azalacaktır. Böylece öğrenciler, kullandıkları kelimelerin doğru yazılışlarını ve belli başlı yazım kurallarını kavrayacak ve doğru yazma alışkanlığını da kazanmış olacaklardır (Öz, 2003: 268). Yazım kuralları, metni okuyanın söz konusu metni daha iyi anlayabilmesini sağladığından dolayı açık, daha rahat okuyabilmesine olanak tanıdığından dolayı akıcı bir anlatımın oluşmasında etkili olacaktır (Yavuz, Vural ve Başaran, 2021). Ayrıca yazım kurallarına uygun olarak oluşturulmuş bir yazı, okuyucunun metinden alacağı estetik zevki de artıracaktır (Karakaş ve Akın, 2018). Dolayısıyla bir metin hazırlanırken yazım kurallarına önem verilmesi en önemli önceliklerden biri olacaktır. (Yavuz, 2022: 12). Yazma becerisi günümüzde süreç odaklı yazma yaklaşımı esas alınarak geliştirilmeye çalışılmaktadır. Süreç içerisinde öğrencinin yazacağı konuyu belirlemesi, konu ile ilgili zihinsel hazırlık yapması, zihinsel hazırlığını taslağa geçirmesi, taslak metnini gözden geçirmesi ve paylaşmadan önce de metnini düzeltmesi beklenmektedir. Öğrencinin, yazmış olduğu metni düzeltirken en önemli yardımcısı yazım kurallarına hâkimiyeti olacaktır. Yazım kurallarını bilen öğrenci metnini düzenli bir şekilde oluşturacak ve yazım yanlışlarından arındırılmış metnini daha güvenli bir şekilde kaygı duymadan yayımlayacaktır. Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini yazıyla ifade ederken yazım kurallarını iyi bilmeleri gerekmektedir. Yazım, yazının doğru ve açık bir şekilde anlaşılmasını sağlar (Büyükkız, 2007: 65). Dil birliğinin sağlanabilmesi için öncelikle yazımda birliğin sağlanması gerektiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda yazıda birliği ve belli bir standardı sağlayan yazım kurallarının taşımış olduğu büyük önem açık bir biçimde görülmektedir (Karagül, 2010: 63). Yazıma verilen önemin, insanın kişiliği, dil bilinci, dile karşı tutumu ve kültürü ile ilişkili olduğu, aynı zamanda kuşaklar arasında iyi ve sağlam bir ilişkinin kurulmasında da yazım kurallarının önemi vurgulanmıştır (Erdem,

2007: 4). “İyi bir yazımın yolu yazım kurallarını bilmekten, bunları özenle uygulamaktan geçer. Yanlış yazım dile karşı umursamazlığın, bilgisizliğin, kültürsüzlüğün belirtisidir. Gerek içinde yaşadığımız toplumla ilişkilerimizde gerekse kuşaklar arasında iyi ve sağlam bir iletişimin kurulmasında yazım kurallarının önemi göz ardı edilemez” (Değirmenci, 2018: 39). “Yazım kurallarına uyularak kaleme alınmış bir yazı, okuyan tarafından rahatça okunur, doğru anlaşılır. Aksine yazım kuralları dikkate alınmadan yazılan bir yazı ise okuma güçlüğü doğurur.” (Erdem, 2007: 4). Yazım kurallarının bir diğer önemi ise sözcüklerin yazıya doğru şekilde aktarılmasına aracılık etmesidir. “Yazım, sözün yazıya nasıl aktarılması gerektiğini belirler. Hem sözcükler yazıya doğru şekilde aktarıldığı hem de yazıda belirli kurallara uyulduğu zaman dil birliği sağlanmış olur.” (Erkınay, 2010, s. 11). Yazım kuralları genellikle yazma becerisi ile ilişkilendirilse de dilin diğer beceri alanları olan dinleme, okuma ve konuşma becerilerinin gelişmesinde de etkilidir. Eksizsiz ve yanlışsız bir okuma metni okuyucunun düşünceleri zihninde yapılandırmasında daha etkili olacaktır.

2.2. NOKTALAMA İŞARETLERİ VE ÖNEMİ

Doğru ve etkili yazma becerisi için gerekli kuralların bir bölümünü yazım kuralları oluştururken diğer önemli bir bölümünü de noktalama işaretleri oluşturmaktadır (Bayram ve Erdemir, 2006: 140). Bilgin’e (2006:133) göre noktalama; “yazımın daha iyi anlaşılmasını, konuşma dilindeki eksiltili ya da tonlamayla belirtilen değişmeceli vb. anlatımların yazıda gösterilmesini sağlayan yazılı göstergeler dizgesi”dir. Noktalama işaretleri de yazım kuralları gibi, bir yazımın doğru okunup anlaşılmasını sağlamak için oluşturulmuş kurallardır. Yazım kurallarının iletişimi kolaylaştırma ve yazma birliği sağlama; noktalama işaretlerinin de yazımın anlaşılmasını kolaylaştırma, anlamı etkili kılma, okuyucunun ilgisini uyanık tutma, anlamın aydınlığa kavuşmasını sağlama gibi işlevleri vardır. (Özcan, 2012: 6).

Konuşmada ifadeyi kuvvetlendirmek ve sözü daha etkili kılmak için, bazı hareketlerden, jest ve mimiklerle tonlamalardan faydalanılır. Yazıda bunların yerini

noktalama işaretleri tutmaktadır (Kıbrıs, 2010: 146; Kavcar vd., 1997: 84; Koç, 2008: 280; Karaalioğlu, 1997: 37). “Konuşma dilinde jest, mimik, vurgu ve tonlama ne ise, yazı dilinde de noktalama işaretleri odur.” (Esmek, 2018: 13)”. Konuşmanın etkili olabilmesi için vurgu, tonlama ve ses gibi bazı özelliklerden faydalanılırken yazılı anlatımlarda bu etki, noktalama işaretleri aracılığıyla sağlanır. Noktalama işaretleri, sözcüklerin, cümlelerin ve paragrafların neyi ifade ettiğini daha kolay anlamayı sağlar (Ergin, 2009: 153; Değirmenci, 2018: 24; Karakoyun, 2010: 14).

Atasoy (2010: 19)’a göre noktalama işaretleri “yazının icadından beri, bir düzene sahip olmasa da, vardır”. Metinlerde noktalama işareti kullanmanın başlangıcı oldukça eskilere dayanmaktadır. Şemsettin Sami’ye göre noktalama işaretleri ilk olarak milattan iki asır önce Aristofan tarafından kullanılmıştır (Balyemez, 2022: 1). Yazıda ifadenin can damarı olarak nitelenen noktalama işaretlerinin kullanılması, Batı’da XVI. yüzyılda başlamışken, bizde ilk kullanımına, Şinasi’nin 1860 yılında yazmış olduğu “Şair Evlenmesi” isimli tiyatro eserinde rastlanmıştır. Tanzimat Dönemi’nde Recaizade Mahmut Ekrem, Servet-i Fünun Döneminde Tefik Fikret noktalama işaretlerini başarı ile kullananlar arasında yer almış ve bu işaretlerin kullanımını Cumhuriyet Dönemi’nde iyice benimsenmiştir (Paçacıoğlu, 2010: 201). Bununla birlikte “Türk edebiyatında noktalama işaretlerinin kullanımının Tanzimat Döneminde başladığı söylene de araştırmalar Orhun Türkçesi Dönemi’nden itibaren Türkçede bazı noktalama işaretlerinin kullanıldığını göstermektedir.” (Balyemez, 2022: 1).

“Noktalama işaretleri, yazarın anlatmak istediği düşünceye ya da paylaşmak istediği duyguya okurun rahatlıkla ulaşmasını sağlayan yol işaretleridir.” (Atasoy, 2010: 19) Noktalama işaretleri yazı dilinin ayrılmaz bir parçası olduğu kadar, eğitim-öğretim faaliyetleri açısından da önem taşımaktadır. Noktalama işaretleri bir dilin gelişmiş bir yazı ve kültür dili olarak kendini göstermesinde en önemli öğelerdendir (Kalfa, 2018: 18). Noktalama işaretlerinin doğru ve yerinde kullanılması temel dil becerilerine diğer bir ifadeyle doğru anlama ve anlatma faaliyetlerine ciddi katkılar sağlayacağı açıktır.

Duygu, düşünce, istek ve hayalleri düzgün ve açık bir şekilde ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek noktalama işaretleri ile

sağlanmaktadır. Noktalama işaretleri doğru anlatımı sağlamak, anlaşılır olmak, anlam karmaşası ve bulanıklığını ortadan kaldırmak gibi temel nedenlerle kullanılır. (Dursunoğlu, 2016: 228). Bu işaretler sözlü dilin yazı diline tam ve doğru olarak aktarılmasını sağlamak adına yazana, verilen mesajın sağlıklı bir biçimde anlaşılması için de okuyana önemli derecede yardımcı olmaktadır.

Noktalama işaretleri konuşma dilinin inceliklerini belli ölçüde yazıya aktarmaya, aynı zamanda cümlelerin ögelerini belirlemeye ve birbirinden ayırmaya yaramaktadır. Noktalama işaretleri bu özellikleriyle her dilde üzerinde önemle durulan bir konudur ve Türkçede de ana dili eğitiminin verilmesinde noktalamanın ilkokuldan başlayarak aşama aşama cümleyle birlikte onun bir parçası olarak öğretilmesi önem taşımaktadır (Kalfa, 2018: 221).

Noktalama işaretleri aynı zamanda okumayı da kolaylaştıran bir araçtır. “Noktalama işaretleri, sadece yazıda değil okuma sürecinde de önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir yazıyı okurken nerede durulacağı, sesin nerede yükseltilip nerede alçaltılacağı, vurgunun nerede olacağı konusu noktalama işaretlerinin doğru kullanımı ile doğrudan ilişkilidir.” (Kaplan, 2016: 15)”. Bu işaretlerin doğru ve eksiksiz kullanılması yazının anlaşılır olmasına, yazının anlamını veya vermek istediği mesajın karşı tarafa doğru aktarılmasına, kolay kavranmasına, okuyucunun metinde anlam bağı kurmasına ve metnin anlamının berraklaşmasına katkı sağlar (Kalfa, 2018: 222; Akmugan, 2019: 35; Yiğit, 2018: 15).

Anlatım becerilerinin hem sözlü anlatımı hem de yazılı anlatımı kapsamından dolayı noktalama işaretlerinin kullanımı sadece yazılı anlatımda değil konuşma dilinde de geçerliliğini gösterir. Ayrıca noktalama işaretlerini doğru kullanmak, okuma ve dinleme eyleminin amaca uygun şekilde gerçekleşmesi için de yardımcıdır (Yiğit, 2018: 16).

Noktalama işaretleri, bir yazıyı başarılı kılan öğelerdendir. Yazının güzelliğini ve başarısını arttıran birçok unsur noktalama işaretlerine bağlıdır. Buna göre, noktalama işaretlerinin yazıda hem içerik açısından hem de biçim açısından taşıdığı yük büyüktür. Noktalama işaretleri, “yazarın duygu ve düşüncelerini doğru bir şekilde aktarmasını sağlayıp, yazının tam ve doğru anlaşılmasını sağladığı için içerikle; yazıda semboller hâlinde gösterilip, birtakım kurallara bağlı olarak gelişigüzel kullanılmadığı için de yazının biçimiyle ilişkilidir.” (Kırboğa, 2019: 13).

“Bir yazın çalışmasında noktalama işaretlerinin yazan kişiye sağladığı yararları şu şekilde özetleyebiliriz: 1. Gerçekleştirilen yazınsal bir çalışmanın daha kolay okunmasına ve anlaşılmasına hizmet eder. 2. Yazınsal çalışmanın anlam netliğini sağlamasından dolayı okuyucunun veya dinleyicinin öğrenmesini kolaylaştırır. 3. Yazınsal çalışma süreci ve sonrasında metinde ortaya çıkabilecek anlam karmaşasını ve boşluklarını önleyerek anlatılmak istenenin net olarak anlaşılmasını sağlar. 4. Temel becerilerden konuşmada ses tonlamalarından, vurgulamalar, jestler, mimiklerden sözlü anlatım sürecine dair bir şeyler eklenerek veya onlardan anlatım sürecinde faydalanılarak amaca yönelik kullanılabilir. Yazılı çalışmalarda ise dilinde bulunan bu imkânlar bir noktaya kadar noktalama işaretleri kullanılarak gerçekleştirilebilir. 5. Bireylerin birbirine yazılı olarak aktaracağı bilgileri, fikirleri, duyguları, düşünceleri en doğru şekilde anlatımını sağlar. 6. Bir metnin sesli olarak okumasında metnin kolayca anlaşılabilir şekilde ve amaca uygun olarak okunmasına yardımcı olur.” (Göker, 1996’dan akt. Sağ, 2019: 23).

Noktalama işaretlerin kullanım amacı, doğru bir sözlü anlatımı doğru bir yazılı anlatımla desteklemektir. “Bu sebeple noktalama işaretlerinin kullanımı işleve yönelik olmalı ve noktalama işareti yazının içinde süs ya da ayrıntı olarak görülmemelidir.” (Ergin, 2009: 95).

2.3. YAZIM KILAVUZU’NDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİ

Yazım kurallarını kalıcı hale getirmek, kökleştirmek, böylece yazımda birliği sağlamak amacıyla Türkiye’de yazım kılavuzu hazırlama, yazma ve yayımlama görevi Türk Dil Kurumuna verilmiştir (TDK, 2012). Dil Encümeni tarafından 1928 yılında İmlâ Lûgati olarak yayımlanan kılavuz, Türk Dil Kurumu yayını olarak ise ilk kez 1941 yılında hazırlanmıştır. Son baskısı 2012 olan yazım kılavuzunun 2018 ve 2021 yıllarında tıpkıbasımları gerçekleştirilmiştir (Balyemez, 2022). Ayrıca Türk Dil Kurumu diğer içerikleriyle birlikte yazım kılavuzunu resmî internet sitesinde erişime açmıştır.

Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin okullarda öğretimi Türk Dil Kurumunun belirlediği çerçevede yapılmaktadır (Sügümlü, 2022: 195). Yazım

birliğinin sağlanması ve noktalama işaretlerinin öğretilmesi noktasında kılavuzun dikkate alınması gerekir. Hem öğretim programlarının hazırlanmasında hem ders kitaplarında yer alan etkinliklerin belirlenmesinde hem de merkezi sınavlarda yazım kılavuzunun kuralları ve uyarıları üzerinde önemle durulmaktadır. Yazım Kılavuzu içeriğinde yer alan konular başlıklar halinde şu şekildedir (TDK, 2012):

- **Ses Harf ve Alfabe**
- **Sesler ve Ses Uyumları**
 - Ünlülerin Nitelikleri
 - Uzun Ünlü
 - Düzeltme İşareti
 - Büyük Ünlü Uyumu
 - Küçük Ünlü Uyumu
 - Ünlü Daralması
 - Ünlü Düşmesi
 - Ünsüzlerin Nitelikleri
 - Ünsüz Uyumu
 - Ünsüz Türemesi
- **Bazı Kelime ve Eklerin Yazılışı**
 - Soru eki mı/mi/mu/mü'nün yazılışının yazılışı
 - Bağlaç olan da, de'nin yazılışı
 - Bağlaç olan ki'nin yazılışı
 - ile'nin yazılışı
 - Bulunma durumu eki –da/-de/-ta/-te'nin yazılışı
 - Fiil çekimi ile ilgili yazılışlar
 - Mastarlara gelen eklerin yazılışı
 - Ek fiilin yazılışı
 - Pekiştirmeli sözlerin yazılışı
- **Sayıların Yazılışı**
- **Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler**
- **Birleşik Kelimelerin Yazılışı**
 - Bitişik yazılan birleşik kelimeler

- Ayrı yazılan birleşik kelimeler
- Deyimlerin yazılışı
- İkilemelerin yazılışı
- **Alıntı Kelimelerin Yazılışı**
- **Yabancı Özel Adların Yazılışı**
- **Noktalama İşaretleri**
 - Nokta, virgöl, noktalı virgöl, iki nokta, üç nokta, soru işareti, ünlem işareti, kısa çizgi, uzun çizgi, eğik çizgi, ters eğik çizgi, tırnak işareti, tek tırnak işareti, denden işareti, yay ayraç, köşeli ayraç, kesme işareti
 - Hece yapısı ve satır sonunda kelimelerin bölünmesi
- **Kısaltmalar**
- **Simgeler**
- **Kısaltmalar Dizini**
- **Noktalama İşaretleri Ve Diğer İşaretler**
- **Dizin**

Yazım Kılavuzu'nda yer alan bu konularda, çeşitli örnekler ve noktalama işaretlerinin kullanım işlevine yönelik detaylı bilgiler de yer almaktadır. Ders kitabı yazarları, öğretim programında verilmesi istenen yazım kuralları ve noktalama işlevlerinin hangilerini etkinliklerinde ele alacağı hususunda yazım kılavuzu dikkate alınmaktadır.

2.4. 2019 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİNİN ELE ALINIŞI

Ülkelerin eğitim politikaları doğrultusunda ve eğitim programları çerçevesinde hazırlanan öğretim programları; ilgili dersin içeriklerini, amaçlarını ve kazanımlarını, öğrenme-öğretme süreçlerini gösteren bir kılavuz niteliğindedir. Yetiştirilmesi hedeflenen insan tipinin niteliklerinin yansıması olan öğretim programları, aynı zamanda ders kitaplarının da nasıl hazırlanması gerektiğine ilişkin bilgiler sunması açısından da önem arz etmektedir. 2005 yılına kadar geleneksel anlayışla ve davranışçı

yaklaşım çerçevesinde hazırlanan Türkçe dersi öğretim programlarının, 2005 yılından sonra yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak 2017 yılında yayınlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-8. sınıflar), 2018 ve 2019 yılında yapılan birtakım değişikliklerle son hâlini almıştır. Uygulamada olan 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı, ilkokul ve ortaokul kademesini bir bütün hâlinde (1-8. sınıflar) ele almıştır. (Bıçak ve Alver, 2018: 2481-2483).

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı, yenilenen öğretim programlarının güncellenme gerekçelerinin ve yapısının belirtildiği kısımla başlamış; ilgili başlıkta programlarının amaçları, perspektifi, programlardaki ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, bireysel gelişim, programların güncellenme sürecinde hangi işlem ve aşamalardan geçtiği ile ilgili bölümler yer almıştır. “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Uygulanması” genel başlığı altında, programın özel amaçları, öğrenme öğretme yaklaşımı, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı ve uygulamada dikkat edilecek hususlar ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Tematik bir anlayışla hazırlanan program; temalara, metin sayısı ve metin türlerine, ders kitaplarına alınacak metinlerin niteliklerine ve Türkçe dersi 1-8. sınıflar ders kitabı forma sayıları ve ebatlarına ilişkin açıklamalar ile devam etmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüş ve bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunlu tutulmuştur. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Yapısı ana başlığı altında ise öğretim programının yapısı, kazanımların yapısı ile kazanımlar ve açıklamaları başlığı bulunmaktadır (MEB, 2019).

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda hangi yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin ele alınacağına ilişkin bilgiler her sınıf düzeyinde (1-8. Sınıflar) özellikle okuma ve yazma kazanımlarında yer almıştır. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerine yönelik bu kazanımlar bazen doğrudan bazen de bir kazanımın altında açıklama olarak kendine yer bulmuştur.

Program’da yazım kuralları ve noktalama işaretlerine yönelik kazanımlar sınıf seviyelerine göre şu şekildedir (MEB, 2019):

1. Sınıf:

T.1.3.6. Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur.

T.1.4.8. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun şekilde kullanır.

a) Büyük harflerin cümleye başlarken, özel isimleri ve başlıkları yazarken kullanıldığı, örneklerle vurgulanır.

b) Nokta, soru işareti, ünlem işareti, kısa çizgi ve kesme işaretlerinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur.

T.1.4.10. Yazdıklarını gözden geçirir.

Öğrencilerin yazdıklarını harf hatası, harf ve hece eksikliği, yazım ve noktalama kuralları açısından gözden geçirmeleri ve düzenlemeleri sağlanır.

2. Sınıf:

T.2.3.2. Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur.

T.2.4.8. Büyük harf ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

a) Büyük harflerin adres yazımında, bayram isimleri (Cumhuriyet Bayramı, Kurban Bayramı vb.) ve tarihlerin (29 Mayıs 1453 vb.) yazımında kullanıldığı belirtilir.

b) Nokta, virgül, ünlem, soru işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi ve kesme işaretlerinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur.

T.2.4.10. Yazdıklarını düzenler.

Öğrencilerin yazdıklarını harf hatası, hece eksikliği ile yazım ve noktalama kuralları açısından gözden geçirmeleri ve düzenlemeleri sağlanır.

T.2.4.13. Soru ekini kuralına uygun yazar.

3. Sınıf:

T.3.3.2. Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur.

T.3.4.7. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

a) Nokta, virgül, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi ve kesme işaretinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur.

b) Kurum adlarının baş harflerinde, dizelerin başında, yer adlarının yazımında büyük harf kullanımı üzerinde durulur.

T.3.4.11. Yazdıklarını düzenler.

Yapılacak düzenleme çalışması sınıf düzeyine uygun yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

4. Sınıf:

T.4.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

T.4.4.10. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

a) Yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi, soru işareti, nokta, virgül, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi ve kesme işaretinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur.

b) Kitap, dergi, gezegen ve yıldız adlarının yazımı ile iki noktadan sonra büyük harf kullanıldığı belirtilir.

T.4.4.11. Yazdıklarını düzenler.

a) Öğrenciler yazdıklarını dil bilgisi ve anlatım bozuklukları yönünden kontrol etmeye teşvik edilir.

b) Sınıf düzeyine uygun yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

T.4.4.16. Kısaltmaları ve kısaltmalara gelen ekleri doğru yazar.

T.4.4.17. Sayıları doğru yazar.

Sayıların harflerle yazımı, birden fazla kelimedenden oluşan sayıların yazımı, Romen rakamlarının yazımı üzerinde durulur.

T.4.4.18. Yazılarında bağlaçları kuralına uygun kullanır.

“de” ve “ki” bağlaçlarını doğru yazmaları sağlanır.

T.4.4.22. Pekiştirmeli sözcükleri doğru yazar.

5. Sınıf:

T.5.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

T.5.4.3. Hikâye edici metin yazar.

a) Öğrencilerin günlük hayattaki gözlem ve deneyimlerine dayanarak hikâye konusu ve hikâye unsurlarını belirlemeleri sağlanır.

b) Öğrenciler, yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendikleri kelimeleri kullanmaları için teşvik edilir.

T.5.4.5. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

Yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi, soru işareti, nokta, virgül, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi, kesme işareti, noktalı virgül ve köşeli ayraç işaretlerinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur.

T.5.4.8. Sayıları doğru yazar.

Kesirli sayıların, sıra ve üleştirme sayılarının, dört veya daha çok basamaklı sayıların yazımları üzerinde durulur.

T.5.4.9. Yazdıklarını düzenler.

Sınıf düzeyine uygun yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

T.5.4.11. Yazılarında ses olaylarına uğrayan kelimeleri doğru kullanır.

Ünlü düşmesi, ünlü daralması, ünsüz benzeşmesi, ünsüz yumuşaması ve ünsüz türemesi ses olayları üzerinde durulur.

6. Sınıf:

T.6.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.

a) Öğrencilerin zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirlemeleri, hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde anlatacaklarının taslağını oluşturmaları sağlanır.

b) Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendiği kelimeleri kullanmaları için teşvik edilir.

T.6.4.10. Yazdıklarını düzenler.

a) Anlam bütünlüğünü bozan ifadelerin belirlenmesi ve düzeltilmesi sağlanır, kavramsal olarak anlatım bozukluğu konusuna değinilmez.

b) Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

7. Sınıf:

T.7.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar.

a) Öğrencilerin zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirleyerek hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinin taslağını oluşturmaları sağlanır.

b) Öğrencilerin yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendiği kelimeleri kullanmaları teşvik edilir.

T.7.4.16. Yazdıklarını düzenler.

a) Anlama dayalı anlatım bozuklukları bakımından yazdıklarını gözden geçirmesi ve düzeltmesi sağlanır.

b) Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

8. Sınıf:

T.8.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

T.8.4.3. Hikâye edici metin yazar.

a) Öğrencilerin anlatımın türü ve konusuna göre gerçekçi veya hayalî öğeleri tasarlamaları, uyumlu bir zaman ve mekân kurgusu yapmaları, serim, düğüm ve çözüm bölümlerine yer vermeleri sağlanır.

b) Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaya, günlük hayattan örnekler vermeye yönlendirilir.

T.8.4.16. Yazdıklarını düzenler.

a) Dil bilgisine dayalı anlatım bozuklukları bakımından yazdıklarını gözden geçirmesi ve düzeltmesi sağlanır.

b) Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

Program'da yazım kuralları ve noktalama işaretlerine yönelik doğrudan ve dolaylı kazanımlar incelendiğinde; 1, 2 ve 3. sınıflarda "Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur." kazanımının 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda "Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur." kazanımı şeklinde yer aldığı görülmektedir.

1, 2, 3, 4 ve 5. sınıflarda ortak olarak “Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun şekilde kullanır.” kazanımı yer almıştır. Büyük harflerin yazımında ele alınacak işlevler sınıf seviyelerine göre açıklama olarak şu şekilde yer almıştır:

T.1.4.8. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun şekilde kullanır.

a) Büyük harflerin cümleye başlarken, özel isimleri ve başlıkları yazarken kullanıldığı, örneklerle vurgulanır.

T.2.4.8. Büyük harf ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

a) Büyük harflerin adres yazımında, bayram isimleri (Cumhuriyet Bayramı, Kurban Bayramı vb.) ve tarihlerin (29 Mayıs 1453 vb.) yazımında kullanıldığı belirtilir.

T.3.4.7. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

b) Kurum adlarının baş harflerinde, dizelerin başında, yer adlarının yazımında büyük harf kullanımı üzerinde durulur.

T.4.4.10. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

b) Kitap, dergi, gezegen ve yıldız adlarının yazımı ile iki noktadan sonra büyük harf kullanıldığı belirtilir.

5. sınıflarda büyük harflerin yazımında hangi işleve dikkat edileceğine ilişkin bir açıklama ise yer almamıştır.

Yine 1-8. sınıflarda hangi noktalama işaretlerine değinileceği de “Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun şekilde kullanır.” kazanımı altında açıklama kısmında yer almıştır:

T.1.4.8. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun şekilde kullanır.

b) Nokta, soru işareti, ünlem işareti, kısa çizgi ve kesme işaretlerinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur.

T.2.4.8. Büyük harf ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

b) Nokta, virgöl, ünlem, soru işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi ve kesme işaretlerinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur.

T.3.4.7. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

a) Nokta, virgöl, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, soru işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi ve kesme işaretinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur.

T.4.4.10. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

a) Yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi, soru işareti, nokta, virgöl, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi ve kesme işaretinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur.

T.5.4.5. Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.

Yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi, soru işareti, nokta, virgül, iki nokta, ünlem, tırnak işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi, kesme işareti, noktalı virgül ve köşeli ayraç işaretlerinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur.

1, 2, 3, 4 ve 5. sınıflarda yer verilmesi istenen noktalama işaretleri incelendiğinde bu sınıf seviyelerinde “nokta, soru işareti, ünlem, kısa çizgi ve kesme işareti”nin ortak olduğu görülmüştür. 1. sınıfta yer verilmesi istenen “nokta, soru işareti, ünlem, kısa çizgi ve kesme işareti”ne, 2. sınıfta “virgül ve konuşma çizgisi”, 3. sınıfta “iki nokta ve tırnak işareti”, 4. sınıfta “yay ayraç, üç nokta, eğik çizgi” ve 5. sınıfta “noktalı virgül ve köşeli ayraç” eklenmiştir.

6, 7 ve 8. sınıflarda ise hangi noktalama işaretlerine değinileceği kazanım veya kazanım açıklaması olarak belirtilmemiştir. 6, 7 ve 8. sınıfta öğrencilerin daha önce verilen yazım kuralları ve noktalama işaretlerine yönelik metin üzerinde uygulama çalışması ve yazdıklarını düzenleme ile sınırlandırılmıştır. “Yazdıklarını düzenler.” kazanımı tüm sınıf seviyelerinde yer almıştır.

T.1.4.10. Yazdıklarını gözden geçirir.

Öğrencilerin yazdıklarını harf hatası, harf ve hece eksikliği, yazım ve noktalama kuralları açısından gözden geçirmeleri ve düzenlemeleri sağlanır.

T.2.4.10. Yazdıklarını düzenler.

Öğrencilerin yazdıklarını harf hatası, hece eksikliği ile yazım ve noktalama kuralları açısından gözden geçirmeleri ve düzenlemeleri sağlanır.

T.3.4.11. Yazdıklarını düzenler.

Yapılacak düzenleme çalışması sınıf düzeyine uygun yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

T.4.4.11. Yazdıklarını düzenler.

b) Sınıf düzeyine uygun yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

T.5.4.9. Yazdıklarını düzenler.

Sınıf düzeyine uygun yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

T.6.4.10. Yazdıklarını düzenler.

b) Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

T.7.4.16. Yazdıklarını düzenler.

b) Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

T.8.4.16. Yazdıklarını düzenler.

b) Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.

5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde “Hikâye edici metin yazar.” kazanımı altında açıklama kısmında öğrencilerin yazım kılavuzundan yararlanmaları istenmiştir.

T.5.4.3. Hikâye edici metin yazar.

b) Öğrenciler, yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendikleri kelimeleri kullanmaları için teşvik edilir.

T.6.4.3. Hikâye edici metin yazar.

b) Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendiği kelimeleri kullanmaları için teşvik edilir.

T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar.

b) Öğrencilerin yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendiği kelimeleri kullanmaları teşvik edilir.

T.8.4.3. Hikâye edici metin yazar.

b) Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaya, günlük hayattan örnekler vermeye yönlendirilir.

Bunların dışında yazım kuralları ile ilgili çeşitli sınıflarda yer alan kazanımlar da Program’da yer almıştır. 4 ve 5. sınıflarda “Sayıları doğru yazar.” kazanımına yer verilmiştir.

T.4.4.17. Sayıları doğru yazar.

Sayıların harflerle yazımı, birden fazla kelimedenden oluşan sayıların yazımı, Romen rakamlarının yazımı üzerinde durulur.

T.5.4.8. Sayıları doğru yazar.

Kesirli sayıların, sıra ve üleştirme sayılarının, dört veya daha çok basamaklı sayıların yazımları üzerinde durulur.

2. sınıfta soru ekinin kuralına uygun yazılmasına yönelik, 4. sınıfta kısaltmaların ve kısaltmalara gelen eklerin doğru yazılmasına, bağlaçların kuralına uygun kullanılmasına ve pekiştirmeli sözcüklerin doğru yazılmasına yönelik, 5. sınıfta ise ses olaylarına uğrayan kelimelerin doğru kullanılmasına yönelik kazanımlara yer verilmiştir.

T.2.4.13. Soru ekini kuralına uygun yazar.

T.4.4.16. Kısaltmaları ve kısaltmalara gelen ekleri doğru yazar.

T.4.4.18. Yazılarında bağlaçları kuralına uygun kullanır.

“de” ve “ki” bağlaçlarını doğru yazmaları sağlanır.

T.4.4.22. Pekiştirmeli sözcükleri doğru yazar.

T.5.4.11. Yazılarında ses olaylarına uğrayan kelimeleri doğru kullanır.

Ünlü düşmesi, ünlü daralması, ünsüz benzeşmesi, ünsüz yumuşaması ve ünsüz türemesi ses olayları üzerinde durulur.

2.5. YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİ AÇISINDAN TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ ÖNEMİ

Eğitim programlarında belirlenen amaçlar doğrultusunda, öğretim programlarındaki derslerin içeriği ile ilgili bilgileri öğrencilere sunan en önemli temel kaynak ders kitaplarıdır. Ders kitapları, bir derste, bilgilerin öğrenciye aktarımı sürecinde öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun, öğretim programları esas alınarak hazırlanmış basılı eğitim araçlarıdır (Bayrakçı, 2005). Eğitim sürecinin her aşamasında öğretim programlarının amaç ve kazanımlarını öğrencilere edindirmeyi sağlayan temel kaynaklar arasında ders kitaplarının önemli işlevleri vardır. Öğretim etkinliklerini gerçekleştirmeye yönelik çeşitli araçlar geliştirilmesine rağmen, ders kitapları öğretme-öğrenme ortamlarının önemli bir ögesi ve tamamlayıcısıdır (Karatay ve Pektaş, 2012: 184-185). Ders kitapları, öğretim programının amaçlarının gerçekleşmesinde öğrencilerin ve öğretmenlerin temel başvuru kaynağı ve kılavuzu olma niteliği taşımaktadır. Bu nedenle öğretimin niteliğini doğrudan etkileyen etmenlerin başında yer almaktadır (İşeri, 2007: 62).

Ders kitabı, özellikle Türkçe derslerinde öğrencilere temel dil becerilerini kazandırmak için önemli bir işleve sahiptir. Bu işlev, kitaplarda yer alan metinlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü Türkçe derslerinde bütün dil becerileri bu metinlerden hareketle hazırlanan etkinlikler yoluyla kazandırılmaya çalışılmaktadır (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 39). Nitelikli metinlerden oluşan ve Türkçe öğretim programındaki kazanımlar doğrultusunda hazırlanan kitaplar sayesinde öğrenciler, dil bilinci ve yeterliliğinin yanı sıra anlama ve anlatma kapasitelerini geliştirirler. Özbay (2003: 63)'ın yaptığı araştırmada Türkçe öğretmenlerinin %94,44'ünün öncelikli olarak ders kitabı kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe derslerinde en yaygın kullanılan materyallerin ders kitapları olduğu düşünüldüğünde bu kitaplarda yer alan metinlerin niteliği daha da önem kazanmaktadır (Güven vd., 2014: 208). Ders kitaplarında yer

alan metinler aracılığıyla dilin inceliklerinin aktarılması ve ana dili sevgisinin kazandırılması, ders kitaplarının eğitimdeki önemini arttırmaktadır (Tutsak ve Batur, 2011: 356). 2005 yılında yapılandırmacı anlayışla birlikte Türkçe ders kitapları tematik bir anlayışla hazırlanmıştır. Bu anlayışla hazırlanan ders kitapları temalar, metinler ve etkinliklerden oluşmaktadır (Özatalay, 2007).

Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimi Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ve metinlere ilişkin etkinlikler aracılığı ile yapılmaktadır (Süğümlü, 2022: 206). Bu nedenle yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretiminde ders kitaplarında yer alan etkinliklerin nitelikli, açıklayıcı olması önemlidir. Böylece öğrenciler yazım kuralları ve noktalama işaretlerini sağlıklı bir şekilde öğrenebilecek, hem sınavlarda hem de yazılarında güven duygusu ile metinlerini rahatlıkla oluşturabileceklerdir.

2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kır'ın (2021), “Öğretmen Görüşlerine Göre Ortaokul Türkçe Derslerinde Yazım ve Noktalama Uygulamaları” adlı çalışması, durum çalışması deseni ile yapılandırılmış nitel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'daki devlet okullarında görev yapan 235 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma nesnesi ise Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) ve 2020-2021 eğitim-öğretim yılı ortaokul Türkçe ders kitaplarıdır. Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) yazım ve noktalama ile ilgili kazanımlar kapsamında; Türkçe ders kitapları ise ilgili etkinlik örnekleri kapsamında incelenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerini almak ve uygulamalarını belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” hazırlanmıştır. Yazım ve noktalama hususunda Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) ortaokul kazanımlarının sarmal olmadığı; 6, 7 ve 8. sınıf kazanımlarının yetersiz ve yüzeysel olduğu tespit edilmiştir. Ortaokuldaki diğer sınıflara göre 5. sınıfta bu konuda daha fazla kazanıma yer verildiği ancak belirtilen noktalama işaretlerinin sınırlarının çizilmediği görülmüştür. Kazanımların dağılımına uygun olarak 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında -Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı hariç- yazım ve noktalamayla ilgili çok az etkinliğe yer verildiği; 5. sınıf

kitabında ise özellikle noktalama işaretleriyle ilgili, çok sayıda etkinlik bulunduğu tespit edilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin %78,7'sinin (185) programı incelediği, inceleyenlerin çoğunun (%59,5) olumsuz görüşte olduğu belirlenmiştir. Yazım ve noktalama hususunda öğretmenlerin büyük bir kısmının (%81,4) Türkçe ders kitapları ile ilgili görüşlerinin olumsuz yönde olduğu, çoğunun (%65) 5. sınıfta bu konuyu kısmi olarak ele aldığı tespit edilmiştir. Yazım kuralları öğretimiyle ilgili öğretmenlerin 5. sınıfta en çok (%31,8) ders kitabı etkinliklerinden yararlandığı; 6, 7 ve 8. sınıfta çoğunun (%74,6) etkinlik hazırladığı; 6, 7 ve 8. sınıfta çoğunun (%61,3) hem kuralları dikte ettirdiği hem de çalışma kâğıtları kullandığı; ölçme-değerlendirme için en çok (%25,1) çoktan seçmeli sorulardan yararlandığı ulaşılan kodlardan anlaşılmıştır. Noktalama işaretleri öğretimiyle ilgili öğretmenlerin 5. sınıfta en çok (%34,2) ders kitabı etkinliklerinden yararlandığı; 6, 7 ve 8. sınıfta çoğunun (%74,8) etkinlik hazırladığı; 6, 7 ve 8. sınıfta çoğunun (%65,1) hem kuralları dikte ettirdiği hem de çalışma kâğıtları kullandığı; ölçme-değerlendirme için en çok (%21,7) çoktan seçmeli sorulardan yararlandığı ulaşılan kodlardan anlaşılmıştır. Çalışma sonuçları alandaki diğer çalışmaların sonuçlarıyla tartışılmış ve Türkçe dersleri kapsamında yazım ve noktalama kuralları eğitiminin daha etkili gerçekleşebilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Dadaş'ın (2020), “Cumhuriyet Dönemi Türkçe Programlarında Yazım Eğitimi” adlı çalışmasında, 1924 yılından 2018 yılına kadar hazırlanmış Türkçe dersi öğretim programlarının, yazım eğitimi ile özellikleri üzerinde durulmuş ve bu programlar içerik yönünden değerlendirilmiştir. İncelenmiş olan Türkçe dersi öğretim programlarında yazım ve noktalama konusunun yazma öğrenme alanı altında yer aldığı belirtilmiştir. Bu öğretim programları içerisinde, imlanın hem başlı başına bir ders olarak yer aldığı hem de yazma öğrenme alanı ile birlikte yer aldığı görülmüştür.

Akmugan (2019), “İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Çalışma Kitaplarında Yaptıkları Yazım Ve Noktalama Hatalarının Tespiti (Erzincan Örneği)” adlı çalışmasında, Erzincan ili merkez ilkokullarında okuyan 4. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi çalışma kitabı-1'de yaptıkları noktalama ve yazım hatalarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda, noktalama işaretlerinden nokta, virgül, noktalı virgül, üç nokta, soru işareti, uzun çizgi, eğik çizgi, tırnak işareti, denden işareti, yay ayraç ve kesme işaretini çalışma kitaplarında kullanan öğrencilerin bu noktalama

işaretleri ile ilgili becerileri yeterince kazanamadıkları görülmüştür. Ancak çalışma kitaplarında, noktalama işaretlerinden iki nokta, ünlem işareti ve kısa çizgiyi kullanan öğrencilerin bu noktalama işaretleri ile ilgili becerileri yeterince kazandıkları tespit edilmiştir. Çalışma kitaplarında yazım biçimlerinden soru eki mi, mı, mu, mü, sayıların yazılışı, kısaltmaların yazılışı ve büyük harflerin yazılışı ile ilgili becerileri kullanan öğrencilerin, bu yazım biçimleri ile ilgili becerileri yeterince kazanamadıkları görülmüştür. Çalışma kitaplarında yazım biçimlerinden bağlaç olan ki ve da, de'yi kullanan öğrencilerin bu yazım biçimleri ile ilgili becerileri yeterince kazandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca Türkçe dersi çalışma kitabı-1 ile 2015 yılında hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programının tam olarak uyuşmadığı da tespit edilmiştir.

Esmek'in (2018), "İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabının Yazım Kuralları, Noktalama İşaretleri ve Dil Bilgisel Bazı Hususlar Açısından İrdelenmesi" adlı çalışmasında, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında okullarda verilen "İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabı" yazım yanlışları, noktalama işaretleri ve dil bilgisinin bazı hususları (sözcük yapısı, fiil çatısı, fiilimsi türleri) ve dil bilgisel anlatım bozukluğu açısından incelenmiştir. Sonuç olarak, kitapta on altı adet yazım yanlışlığı olduğu, noktalama işaretlerinin yerli yerinde ve kuralına uygun şekilde kullanılmamasından kaynaklanan hata sayısının on sekiz olduğu, on üç adet de dil bilgisel anlatım bozukluğu tespit edilmiştir.

Çelik (2015), "Romanya'da Okutulan ve Rumen Eğitim Bakanlığı Tarafından Basılan İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Yazım, Noktalama Yanlışlıkları ve Anlatım Bozuklukları Bakımından İncelenmesi" adlı çalışmasında, Romanya'da Türkçe öğretiminde kullanılan 8 ders kitabını incelemiştir. İnceleme neticesinde ders kitaplarında yoğun bir şekilde yanlışlar bulunduğu, tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuç bölümünde bu yanlışlıkların giderilmesine ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Özcan (2012), "Türkçe Yazım ve Noktalama Becerileri Kazandırma Bakımından 4. ve 5. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Öğrenci Çalışmalarının İncelenmesi" adlı çalışmasında, 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi çalışma kitaplarını yazım ve noktalama becerileri kazandırmak bakımından incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma için 76 öğrencinin çalışma kitabı incelenmiştir. İncelenen kitapların 35'i 4. sınıftan, 41'i de 5. sınıftan seçilmiştir. İnceleme aşamasında her

öğrencinin kitabına bir numara verilerek yanlış kullanımlar belirtilmiştir. Tespit edilen yanlışlıklardan yola çıkarak, kaynakçada belirtilen kaynaklardan doğrudan faydalanılarak yeni programın uygulanmasında meydana gelen aksaklıklar ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve bu konuyla ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Erkınay (2010), “Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yazım Kurallarının Öğretimi ve Konuyla İlgili Öğretmenlerin Görüşleri” adlı çalışmasında, Türkçe dersinin temel dil becerilerinden olan yazmanın Türkçe dersi öğretim araçlarındaki sıklığını tarama ve Türkçe öğretmenleri görüşleri aracılığıyla bu sıklığı tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla çalışmada İlköğretim Türkçe MEB ve Pasifik Yayınları incelenmiş olup ayrıca Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeye yönelik, görüş formu hazırlanmıştır. Görüş formu, öğretmenlerle bire bir görüşülerek yerinde uygulanmıştır. Veriler, Mardin merkez ilköğretimdeki 11 Türkçe öğretmeninden elde edilmiştir. Sonuç olarak MEB ve Pasifik Yayınlarında yazım ile ilgili etkinliklerin eşit olarak dağılmadığını, öğrencilerin çeşitli nedenlerden ötürü yazımla ilgili hata yaptıkları ve öğretmenlerin bu hataların farkında olduğu, Türkçe dersi öğretim araçlarında yazımla ilgili etkinliklerin yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır.

Kara'nın (2010), “Yazım, Noktalama ve Dil Bilgisel Becerileri Kazandırma Bakımından 6. 7. 8. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitaplarının İncelenmesi” adlı çalışmasının amacı, 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi çalışma kitaplarını yazım, noktalama ve dil bilgisel becerileri kazandırmak bakımından incelemektir. Çalışma için 100 öğrencinin çalışma kitabı incelenmiştir. Bu kitaplar, üç farklı öğretmenin okuttuğu sekiz sınıftan seçilmiştir. İnceleme aşamasında her öğrenciye bir numara verilerek yanlış kullanımlar tek tek belirtilmiştir. Birçok açıdan yenilikler içeren Yeni Türkçe Öğretim Programının uygulama boyutundaki olumlu ve olumsuz yönleri ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve tespit edilen olumsuzluklarla ilgili önerilerde bulunulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma materyalleri, veri toplama aracı ve verilerin analizi bulunmaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimine yönelik hazırlanan etkinliklerinin incelenmesini amaçlayan bu çalışma, nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak oluşturulmuştur. Nitel araştırmalar; “sosyal olguları bağlı oldukları ve içinde yer aldıkları ortamda doğal görünüşleriyle gözlem, görüşme ya da belgeleri değerlendirmek yoluyla bilgi edinme ve bu bilgileri derinlemesine analiz ederek kuram geliştirme” olarak tanımlanmaktadır (Özdemir, 2010).

Bu çalışmada temel amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemi benimsenmiştir. Durum çalışması, “sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi” olarak tanımlanmaktadır (Merriam, 2013). Creswell (2007)’e göre ise durum çalışması, “araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu, çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar vb.) ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır.”.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA MATERYALLERİ

Araştırmanın çalışma materyallerini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında 5, 6, 7, 8. sınıf düzeylerinde okutulan sekiz ortaokul Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. 5. sınıf seviyesinde Anıttepe Yayınlarına ait Türkçe ders kitabı, 6. sınıf seviyesinde MEB Yayınlarına ait iki ve Ata Yayınlarına ait Türkçe ders kitabı, 7. sınıf seviyesinde MEB Yayınlarına ait iki ve Özgün Yayınlarına ait Türkçe ders kitabı, 8. sınıf seviyesinde MEB Yayınlarına ait ders kitabı incelemeye alınmıştır. Her bir kitapta 8 tema yer almakta ve her temada 5 metin bulunmaktadır. Bu metinlerin 3'ü okuma, 1'i dinleme, 1'i de serbest okuma metnidir. Serbest okuma metinlerinden sonra etkinlik yer almadığı için serbest okuma metinleri kapsam dışında kalmıştır. Böylece her bir kitapta 32, 8 kitapta ise toplam 256 metin altında yer alan etkinlikler çalışma kapsamında incelenmiştir. Ayrıca her bir kitapta tema sonlarında yer alan 8, 8 kitapta ise toplam 64 tema sonu değerlendirme soruları yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımına ilişkin ele alınmıştır.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırma verileri, nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılarak toplanmıştır. Doküman incelemesi, “araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi, gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanabilir.” (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Doküman incelemesi yapılırken çalışmada Yıldırım ve Şimşek (2008) tarafından belirlenen aşamalar takip edilmiştir. Bu aşamalar “(1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinalliğin kontrol edilmesi, (3) dokümanların anlaşılması, (4) verilerin analiz edilmesi ve (5) verilerin kullanılmasıdır.”. Çalışmada doküman incelemesi yapılırken izlenmesi gereken aşamalarda ne tür işlemlerin yapıldığı anlatılmaya çalışılmıştır.

1. Dokümanlara ulaşma: Araştırmada hangi dokümanlara ulaşılması gerektiğini belirleyen en önemli ölçüt araştırma problemi. Araştırma problemi ne

tür dokümanlara ihtiyaç olduğu konusunda araştırmacıya genel bir çerçeve sağlayacaktır. Araştırmacı hangi doküman türlerine karar verdikten sonra bu dokümanları nereden elde edebileceğini saptamalıdır. Dokümanlara ulaşma konusunda son kritik aşama dokümanların elde edildiği yerle ilgili olan bölümdür. Araştırmacı dokümanları uygun kaynaklara ulaşarak elde etmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışmada araştırmacının problemine uygun olarak doküman türü olarak 2022-2023 eğitim-öğretim yılında ortaokullarda okutulan Türkçe ders kitapları belirlenmiştir. Kitaplara MEB'e bağlı bir ortaokul kurumundan birer kitap örneği temin edilerek ulaşılmıştır.

2. Orijinalliğin kontrol edilmesi: Her doküman incelenmesinde belirli dokümanlara ulaşan araştırmacı, ulaştığı dokümanların orijinal olup olmadığını kontrol etmelidir. Bu durum araştırmacının güvenilirliği için önemli ölçütlerden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada dokümanlar MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanan ve okutulması uygun görülen kitaplardan oluşmaktadır.

3. Dokümanların anlaşılması: Dokümanlar elde edildikten sonra araştırmacı, araştırmasını sadece dokümanlara dayalı olarak gerçekleştirecekse elde ettiği dokümanları belirli bir sistem içinde ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak inceleyebileceği bir sistem geliştirmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışmada ulaşılan kitapları yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımına ilişkin etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularını incelemek ve birbirleriyle karşılaştırmak üzere çalışmanın amacına uygun olarak bir "Kitap İnceleme Formu" oluşturulmuştur. Oluşturulan formda her bir kitap için kitabın adı, yazarı, tema adı, metin adı, etkinlik numarası ve sayfa numarası, tema sonu değerlendirme sorusu ve sayfa numarası yer almıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Verilerden elde edilen bulgular, tablo ve görsellerle anlaşılır hâle getirilmiştir.

4. Verinin analiz edilmesi: Araştırmacı, araştırmasına başlamadan önce alandaki kuramlardan yola çıkarak veya kendi geliştirdiği kategoriler yoluyla işe başlayabilir. Kategoriler veya temalar iyi tanımlanmış amaçlar veya alt problemlere dayalı olarak geliştirilmeli, tema ve kategorilerin bir diğerini kapsamayacak şekilde ve birbirinden bağımsız olmalarına dikkat edilmelidir. Veri analizinde deneyimli olan başka araştırmacılara danışmak, veri setini ve ortaya çıkan temaları onlara göstermek ortaya çıkan temaların yeterli düzeyde veri setini yansıtıp yansıtmadığını ve bu

temalara göre verilerin etkili bir şekilde organize edilip edilmediğini incelemek yoluyla araştırmanın güvenilirliği sağlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). İncelenen etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularına göre yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin hangi temada yer alacağı belirlenmiştir. Çalışmada ortaya çıkan temaların yeterli düzeyde veri setini yansıtıp yansıtmadığını belirlemek için katılımcı teyidi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında Türkçe eğitimi alanında uzman olan akademisyenden katılımcı teyidi uygulaması için yardım alınmıştır.

5. Verinin kullanılması: İncelenen dokümanlardan elde edilen veriler, çalışmaya sistemli bir şekilde işlenmiş olup bu veriler vasıtasıyla araştırmanın bulguları ve sonuçları ortaya çıkarılmıştır. İlgili veriler, MEB'in EBA üzerinden yayımladığı ortaokullarda okutulan Türkçe ders kitaplarından elde edilmiş olup herhangi bir kurum veya kişiye zarar verecek ve çıkar sağlayacak veriler olmamakla birlikte kişiler ve kurumlardan bağımsız bilimsel etik gözetilerek kullanılmıştır.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın verileri betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Betimsel analizi çeşitli veri toplama teknikleriyle elde edilmiş verilerin önceden belirlenmiş temalara göre düzenlenmesi ve yorumlanmasını sağlayan bir veri analiz türü olarak tanımlamak mümkündür. Elde edilen verilerin özetlenmiş ve yorumlanmış şekilde okuyucuya sunulması temel amaçtır. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımına ilişkin etkinlikler ve tema son değerlendirme soruları, betimsel analizin aşağıdaki dört aşamasına göre incelenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008):

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturmak: Ortaokul Türkçe ders kitaplarında incelemeye alınacak yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili çerçeve, hem konuyla ilgili kuramsal çalışmalardan hem Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndan (2019) hem de Yazım Kılavuzu'ndan (2012) yararlanılarak oluşturulmuştur.

2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi: Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerine yönelik uygulamalar, belirlenen tematik çerçeveye göre oluşturulan kitap inceleme formuna işlenmiştir.

3. Bulguların tanımlanması: Ortaokul Türkçe ders kitaplarında kitap inceleme formu ile tespit edilen yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımına ilişkin uygulamalar bir araya getirilerek bulgular tanımlanmıştır. Elde edilen bulgular tablolaştırılmış ve etkinlik ile tema sonu değerlendirme sorularından alıntılanarak görsellerle desteklenmiştir.

4. Bulguların yorumlanması: Tanımlanan bulgular birbirleriyle ilişkilendirilmiş, sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır. Yorumlanan bulgular benzer araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak değerlendirilmiş ve öneriler getirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak elde edilen veriler tablo ve görsellerle verilmiştir.

4.1. 5. SINIF ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTABINDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİNİN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİKLERİN İNCELENMESİ

5. sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar

Yazım Kuralı	Etkinlik	Tema Sonu Değerlendirme	Toplam
Ünsüz yumuşaması	2	5	7
Ünlü düşmesi	2	5	7
Ünlü daralması	2	3	5
Sayıların yazımı	2	3	5
Ünsüz benzeşmesi	2	1	3
Büyük harflerin kullanımı	1	2	3
Ünsüz türemesi	2	-	2
Ses olayları ile ilgili yazım yanlışları	1	-	1
TOPLAM	14	19	33

Tablo 1’e göre, 5. Sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ile ilgili 33 uygulama yer almıştır. Bu uygulamaların 14’ü etkinlik, 19’u ise tema sonu değerlendirme bölümündedir. Yazım kuralları ile ilgili en çok sırasıyla ünsüz yumuşaması (f:7), ünlü düşmesi (f:7), ünlü daralması (f:5) ve sayıların yazımı (f:5) ile ilgili uygulamaların ele alındığı görülmüştür. Yazım kuralları ile ilgili uygulamalar

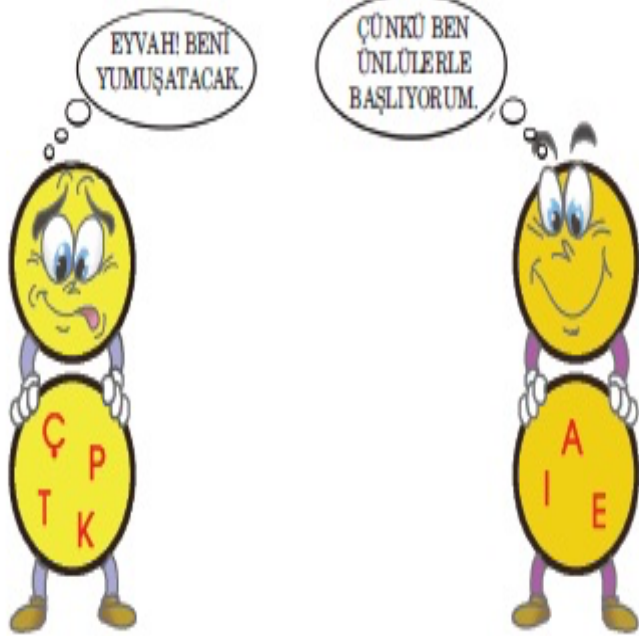
genellikle tema sonu değerlendirme sorularında yer almış, etkinliklerde genellikle 2 uygulama ile yer almıştır. Tema sonu değerlendirme sorularında yine en çok sırasıyla nsz yumuşaması (f:5), ünlü düşmesi (f:5), ünlü daralması (f:3) ve sayıların yazımı (f:3) ile ilgili uygulamalara yer verilmiştir.

nsz yumuşaması ile ilgili etkinlik rneği Görsel 1’de sunulmuştur.

9. ETKİNLİK

a) Aşağıdaki cümlelerde nsz yumuşamasına uğrayan kelimeleri işaretleyniz.

- Tüm beden sağlığı gelişir.
- İleri yaşlarda oluşabilecek pek çok hastalığı önler.
- Spor yapmak, bu yağların parçalanmasına yardım eder.
- Bedenimiz depoladığı yağları spor sırasında yakıt olarak kullanır.

b) Siz de nsz yumuşamasına uğrayan kelimelerin olduğu cmler kurunuz.

.....

.....

.....

Görsel 1: nsz Yumuşaması rneği
Spor ve Bedenimiz, sayfa 181.

Ünlü düşmesi ile ilgili etkinlik örneği Görsel 2’de, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 3’te sunulmuştur.

9. ETKİNLİK

a) Aşağıdaki cümlelerde ünlü düşmesine uğrayan kelimeleri işaretleyiniz.

- Aklımdan geçen sorulara cevap bulabilecek miyim acaba?
- Oğlunu yanına çağırıp ona saygının önemiyle ilgili bir masal anlattı.
- Karnımın ağrısı artık dayanılmaz bir hâl aldı.
- Göğsündeki sızı ne zaman dinecekti?
- Sarımsı saçları annesinin saçlarını hatırlatıyordu.

b) Ünlü düşmesine örnek olabilecek kelimelerin içinde geçtiği cümleleri aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Görsel 2: Ünlü Düşmesi Örneği
Yaşlı Güreşçi, sayfa 196.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü düşmesine uğramış bir kelime vardır?
- A) Yaptıklarını mutlaka gözden geçir.
 - B) Aylar sonra kapımıza gelmişti küçük köpek.
 - C) Sonuçları birazdan doktora gösteririz.
 - D) Heyecandan karnıma ağrılar girmişti.

Görsel 3: Ünlü Düşmesi Örneği

7. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 218.

Ünlü daralması ile ilgili etkinlik örneği Görsel 4’te, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 5’te sunulmuştur.

9. ETKİNLİK

a) Aşağıdaki kelimelere istenilen eki getiriniz ve kelimeyi tekrar yazınız.

KELİME	EK	KELİMENİN EK ALMIŞ HÂLİ
bilme	→ -yor
bekle	→ -yor
söyle	→ -yor
anlatma	→ -yor

b) Bu kelimelerin ek almadan önceki son harfi nedir?

.....

c) Bu kelimelere hangi ek getirilmiştir?

.....

ç) Bu kelimelere ek getirildiğinde kelime nasıl bir değişiklik olmuştur?

.....

10. ETKİNLİK

a) Aşağıdaki cümlelerde ünlü daralmasının olduğu kelimeleri işaretleyiniz.

- Dedemin bana anlattığı o iki çocuğun yaşam öyküsünü bir türlü unutamıyorum.
- Göçmen kuşlar havaların ısınmasıyla yurdumuza dönmeye başlıyor.
- Senin bu şiiri okuyacağını bilmiyordum.
- Yemyeşil doğayı, masmavi gökyüzünü özlüyoruz.
- Gençler, projede tarım alanlarını sulama sorununa çözümleri dinliyor.

b) Siz de ünlü daralmasına örnek üç cümle yazınız.

.....

.....

.....

Görsel 4: Ünlü Daralması Örneği
Tavşan ile Kaplumbağa, sayfa 185.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü daralması vardır?

- A) Okuduğu hikâyeden çok etkilenmişti.
- B) Her sabah süt içiyorum.
- C) Onun bizimle geleceğini sanmıyorum.
- D) İşleri zamanında yetiştirdik.

Görsel 5: Ünlü Daralması Örneği
6. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 190.

Sayıların yazımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 6'da, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 7'de sunulmuştur.

9. ETKİNLİK Aşağıdaki paragrafta sayıların yazımında yanlışlıklar yapılmıştır. Bu yanlışlıkları bulunuz ve bunların doğrusunu yazınız.

Dün gece hiç uyuyamadım, çok heyecanlıydım. Öğretmenimiz bizi müzeye götürecekti. Saat 8.00'de okulun önünde buluşacaktık. Sınıfımız yirmidört kişiydi. Söylediği saatte hepimizin okulda olmasını istiyordu. İsteddiği gibi de oldu, tüm sınıf eksiksiz oradaydık. Öğretmenimiz bizi 2'şer 2'şer olacak şekilde sıra yaptı. Ben 6'ncı sıradaydım. Keşke daha önde olsam diye düşündüm. Bizi müzeye götürecek otobüse doğru yürümeye başladık.

Yanlış

Doğru

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Görsel 6: Sayıların Yazımı Örneği
Büyüklerle Saygı, sayfa 204.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sayıların yazımıyla ilgili **yanlışlık** yapılmıştır?

- A) Sabaha kadar 3'erli gruplar hâlinde yürüdük .
- B) Babasından ikişer daire miras kaldı.
- C) On yedi yaşında da olsa o, bir çocuktü.
- D) Seninle 5,2 km yürüdüğümüz günleri unutma.

Görsel 7: Sayıların Yazımı Örneği
7. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 218.

Ünsüz benzeşmesi ile ilgili etkinlik örneği Görsel 8'de sunulmuştur.

9. ETKİNLİK Aşağıdaki kelimeleri inceleyip ilgili soruların cevaplayınız.

kitap $\begin{cases} \text{ta} \\ \text{da} \end{cases}$ → kitapta fıstık $\begin{cases} \text{çı} \\ \text{cı} \end{cases}$ → fıstıkçı küs $\begin{cases} \text{gün} \\ \text{kün} \end{cases}$ → küskün

saf $\begin{cases} \text{tı} \\ \text{dı} \end{cases}$ → saftı gelmiş $\begin{cases} \text{ti} \\ \text{di} \end{cases}$ → gelmişti seç $\begin{cases} \text{ki} \\ \text{gi} \end{cases}$ → seçki

a) Yukarıdaki kelimeler hangi ünsüzlerle bitmiştir? Bu ünsüzlerin ortak özelliği nedir?
.....

b) Yukarıdaki kelimelerin aldığı ekler hangi ünsüzlerle başlamıştır? Bu ünsüzlerin özelliği nedir?
.....

10. ETKİNLİK

Biz sert ünsüzle bitiyoruz. Biz de size benziyor, sert ünsüzle başlıyoruz.

kitap ağaç -ç -ta

a) Aşağıdaki cümlelerde ünsüz benzeşmesinin olduğu kelimelerin altını çiziniz.

- Komşularına taşınırken yardım ettiler.
- Yemekte neler var, diye sorahm mı?
- Çok istemesine rağmen Anıtkabir'e gidememişti.
- Mehmetçikler sayesinde huzurlu uyuyoruz.
- Arkadaşlarına alacağı hediyeği kendi seçti.
- Bir de baktım ortalıkta kimsəcikler yoktu.

b) Ünsüz benzeşmesine örnek kelimelerin olduğu cümleler yazınız.
.....
.....
.....

Görsel 8: Ünsüz benzeşmesi Örneği
Karagöz Kibarlık Öğreniyor, sayfa 170.

Büyük harflerin kullanımını ile ilgili etkinlik örneği Görsel 9'da, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 10'da sunulmuştur.

9. ETKİNLİK

a) Metinden alınan aşağıdaki cümlede altı çizili kelimeler niçin büyük harfle başlamıştır?
Mustafa Kemal, 23 Ağustos 1922 günü, gizlice Konya'ya gitti.

.....

b) Aşağıdaki paragrafta büyük harflerin yazımı ile ilgili yanlışlıklar yapılmıştır. Yanlış yazılan kelimeleri işaretleyiniz.

İstanbul'da 23 mayıs 1919 günü ve izmirin işgal edildiği 15 mayıs'tan beri geçen dokuz gün içinde istanbul'da gerçekleştirilen dördüncü açık hava toplantısı olan Sultan ahmet mitingine Kadınli erkekli iki yüz bin Kişinin katıldığı belirtilmektedir. Doktor sabit bey'in yanında Halide Edip de konuşmacıdır.

Zeki SARIHAN
(Kurtuluş Savaşı Kadınları)

Görsel 9: Büyük Harflerin Kullanımı Örneği
Dumlupınar Savaşı, sayfa 50.

3. Ankara Kalesi'nin tarihi en az Ankara ilinin tarihi kadar eskidir. Ankara Kalesi'nin iki büyük kapısı vardır. Bunlardan birine ^IDış Kapı, diğerine de ^{II}hisar kapısı adı verilir. Bu kale ^{III}Ankara şehrinin kurulması sırasında ^{IV}yapılmıştır.

Bu metinde numaralandırılmış bölümlerin hangisinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

Görsel 10: Büyük Harflerin Kullanımı Örneği
2. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 66.

Ünsüz türemesi ile ilgili etkinlik örneği Görsel 11'de sunulmuştur.

7. ETKİNLİK

a) Aşağıdaki kelimeleri inceleyiniz.

his+etmek → hissetmek
af+etmek → affetmek
hak +ı → hakkı

b) Yukarıdaki kelimeler ünlü ile başlayan ek aldığı ya da başka bir kelime ile birleştiğinde kelimelerde nasıl bir değişiklik olmuştur?

.....

.....

8. ETKİNLİK Aşağıdaki cümlelerde ünsüz türemesinin olduğu kelimelerin altını çiziniz.

- Davanın reddine karar verildi.
- Konuşmak benim en doğal hakkım.
- Ahn teriyle kazanmanın haz zını anlatamam.
- Beni ikizin zannettiler.
- Bu hissi daha önce hiç yaşamamıştım.

Görsel 11: Ünsüz Türemesi Örneği
Çitlembik, sayfa 176.

Ses olayları ile ilgili yazım yanlışlığı etkinliği, Görsel 12'de sunulmuştur.

10. ETKİNLİK Paragraftaki yazım yanlışlarını bulunuz.

Koşuşturma sabahdan başlamışdı. Bugün onun için yoğun bir gün olacaktı. Şehirin öteki ucundaki bir fabrikayı denetime gideceklerdi. Fabrika ile ilgili birçok şikâyet vardı. Bu şikâyetler üzerine bir denetim görevi çıkmışdı. Görevini en iyi şekilde yapmak istediğinden erkenden orada olması gerektiğini düşündü.

Yanlış yazılanlar	Doğru yazımı
.....
.....
.....
.....
.....

Görsel 12: Ses Olayları ile ilgili Yazım Yanlışı Örneği
Büyüklere Saygı, sayfa 204

5. sınıf Türkçe ders kitabında noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: 5. sınıf Türkçe ders kitabında noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar

Noktalama İşareti	Etkinlik	Tema Sonu Değerlendirme	Toplam
Virgül	1	3	4
Soru işareti	1	3	4
Ünlem	2	2	4
Noktalı virgül	1	3	4
İki nokta	2	1	3
Üç nokta	1	2	3
Nokta	1	1	2
Kesme işareti	2	-	2
Tırnak işareti	1	1	2
Eğik çizgi	1	1	2
Yay ayraç	1	1	2
Konuşma çizgisi	1	-	1
Kısa çizgi	1	-	1
Köşeli ayraç	1	-	1
Uygun noktalama işareti kullanımı	1	-	1
TOPLAM	18	18	36

Tablo 2’ye göre, 5. Sınıf Türkçe ders kitabında noktalama işaretleri ile ilgili 36 uygulama yer almıştır. Bu uygulamaların 18’i etkinlik, 18’i ise tema sonu değerlendirme bölümündedir. Tablo 2’ye göre, 5. sınıflarda en çok sırasıyla virgül (f:4), soru işareti (f:4), ünlem (f:4) ve noktalı virgül (f:4) ile ilgili uygulamalara yer

verilmiştir. Konuşma çizgisi, kısa çizgi, köşeli ayraç işaretleri ise 1'er etkinlik olarak ders kitabında yer almıştır. 1 etkinlikte ise uygun noktalama işaretlerinin uygulamasına yönelik etkinlik tespit edilmiştir. Virgöl (f:3), soru işareti (f:3) ve noktalı virgöl (f:3) ile ilgili uygulamalar genellikle tema sonu değerlendirme sorularında yer almıştır.

Virgölün kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 13'te, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 14'te sunulmuştur.

11. ETKİNLİK

a) Dinlediğiniz metinden alınan aşağıdaki cümlelerde virgöl niçin kullanılmıştır? Yazınız.

- Feride, kendi isteği ile Anadolu'da öğretmenlik yapar.
.....
- Yanıma gel bakayım, dedim.
.....
- Hafifçe çenesini okşadım, bütün kızlara sorduğum gibi ona da...
.....

b) Aşağıda, virgölün kullanım alanları verilmiştir. Virgölün kullanım alanıyla bu alana örnek olabilecek cümleleri eşleştiriniz.

Adımı sorarsan bana,
Virgöl derim.
Sıralanan kelimeler arasında yerim.
Mesela dersin,
Bugün elma, armut, erik yedim.
Görürsün ben nerdeyim.

1. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
2. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
3. Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
4. Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur.
5. Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.
6. Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, yok, evet, peki gibi kelimelerden sonra konur.
7. Sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için kullanılır.
8. Kitap, dergi vb.nin künyelerinde yazar, eser, basımevi vb. maddelerden sonra konur.

- a) Isparta, Burdur, Kahramanmaraş Akdeniz Bölgesi'nde yer alır.
- b) Sevgi, sevgi, sevgi ancak o kurtarır dünyayı.
- c) Günlerce yol aldıktan sonra Türkiye'ye ulaştık, dedi.
- d) 2,5 litre süt bu tath için yeterli olur.
- e) Hayır, böyle bir teklifi kabul etmem mümkün değil.
- f) Güneş battı, hava soğumaya başladı.
- g) Değerli Öğretmenim, saygıyla ellerinizden öperim.
- h) Vapur, yıllardır kullanılmayan limana yanaşmaya çalışırken birçok manevra yapmak zorunda kaldı.
- ı) ATAY, Falih Rıfka, Tuna Kıyılar, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1938.

c) Virgölün aşağıda belirtilen kullanım alanlarına uygun cümleler yazınız.

- Eş görevli kelimeleri ayırmak için:
- Sıralı cümleleri ayırmak için:

Görsel 13: Virgölün Kullanımı Örneği
İlk Ders, sayfa 31.

5. Masallar, her bakımdan birer tükenmez hazinedir.
Aşağıdakilerden hangisinde virgül (,) bu cümledeki göreviyle kullanılmıştır?

- A) Durun, şimdi herkes olduğu yerde kalsın.
- B) Maniler, halk edebiyatı ürünlerindedir.
- C) Akşama size geleceğim, demişti.
- D) Yağmur yağar, yollar sel olur.

Görsel 14: Virgülün Kullanımı Örneği
1. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 38.

Soru işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 15'te, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 16'da sunulmuştur.

10. ETKİNLİK

a) Aşağıdaki dizinin sonunda hangi noktalama işareti kullanılmıştır? Bu işaretin kullanılma sebebi nedir?
Nazar mı değdi göklerden, ne?
.....

b) Aşağıdaki cümleleri noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz. Soru işaretinin kullanım özelliklerini dikkate alarak örnek cümle ile ilgili açıklamayı eşleştiriniz.

<p>1. Kurtuluş Savaşı'nda Türk kadının payı nedir?</p> <p>2. Cephedeki asker başını kaldırdı: — Adınız? — Erzurumlu Seher.</p> <p>3. Şerife Bacı (?-1921) Kurtuluş Savaşı'nda yaşlı kadın ve erkekler ile birlikte İnebolu'da bulunan cephanelerin Ankara'ya götürülmesinde çocuğu ve kağnısıyla yer aldı.</p>	<p>a) Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur.</p> <p>b) Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüphyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır.</p> <p>c) Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur.</p>
--	---

Görsel 15: Soru İşaretinin Kullanımı Örneği
Mustafa Kemal'in Kağnısı, sayfa 45.

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde soru işareti **yanlış** kullanılmıştır?
- A) Gel deseydim sen de gelir miydin?
 - B) Bahar geldi mi içim neşe ile dolar?
 - C) Bu sene tatile nereye gideceksiniz?
 - D) Bahçedeki elmaları siz mi topladınız?

Görsel 16: Soru İşaretinin Kullanımı Örneği
2. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 66.

Ünlem işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 17'de, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 18'de sunulmuştur.

10. ETKİNLİK Aşağıdaki dizeyi okuyunuz. Soruları cevaplayınız.
Ey hemşehri, sakın kesme!

a) Bu dizenin sonunda hangi noktalama işareti kullanılmıştır?
.....

b) Bu noktalama işareti niçin kullanılmıştır?
.....

c) "Hanımefendi bugün de işe pek erken (!) geldiniz." cümlesindeki ünlem işareti niçin kullanılmıştır?
.....

ç) "Simitçi! Bana bir simit lütfen." cümlesindeki ünlem işaretinin kullanım amacı nedir? Yazınız.
.....

11. ETKİNLİK Aşağıdaki cümlelerin hangilerinde ünlem işareti kullanılmalıdır? İşaretleyiniz.

() Her bayram içimi sevinç kaplar
() Gelecek yıl bu adaya tekrar geliriz
() Aa, ne kadar düşüncesiz davranmış
() Olanlar karşısında çok üzgünüm
() Vah, bu da mı gelecekti başına

Görsel 17: Ünlem İşaretinin Kullanım Örneği
Sakın Kesme, sayfa 97.

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde ünlem işareti diğerlerinden farklı amaçla kullanılmıştır?
- A) Beyefendi yine hepimizi güldürdü (!)
B) Eyvah, evrakları arabada unuttuk!
C) Ah, canım çok acıyor!
D) Tüh! Onun bu şekilde davranacağını bilemedik.

Görsel 18: Ünlem İşaretinin Kullanım Örneği
3. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 102.

Noktalı virgül işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 19'da, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 20'de sunulmuştur.

9. ETKİNLİK Şiirden alınan aşağıdaki dizeleri okuyunuz.
*"Kilim kalbin aynasıdır, gönlün sesidir;
 Her nakışı bir duygunun ifadesidir."*

a) Yukarıdaki dizede noktalı virgül niçin kullanılmıştır?

b) Noktalı virgüü bu dizedekiyle aynı görevde olacak şekilde cümlede kullanınız.

c) Aşağıdaki cümleleri noktalı virgölün kullanım alanıyla eşleştiriniz.

Zambak, lavanta, gül Isparta'nın; ters lale Hakkâri'nin meşhur çiçeğidir.	Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılmıştır.
Kilime, halıya duygularını dökmüş; onlarla sırdaş olmuştu.	Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için kullanılmıştır.

Görsel 19: Noktalı Virgül İşaretinin Kullanım Örneği
 Kilim, sayfa 109.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalı virgül doğru kullanılmıştır?
- A) En sevdiğim dersler; Türkçe ve İngilizcedir.
- B) Yazdığım şiirleri, öyküleri kitaplaştırmak isterdim; sonunda başardım.
- C) Kar; yağmur, fırtına bizi yolumuzdan döndüremez.
- D) At ölür; meydan kahr, yiğit ölür, şan kahr.

Görsel 20: Noktalı Virgül İşaretinin Kullanım Örneği
 4. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 134.

İki nokta işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 21'de, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 22'de sunulmuştur.

10. ETKİNLİK Aşağıdaki cümleyi iki noktanın kullanımına dikkat ederek okuyunuz. İki noktanın cümlelerde niçin kullanıldığını boş bırakılan yerlere yazınız.

Cevat Bey, mayın grup komutanı Hafız Nazım Bey'i çağırdı ve şunları söyledi:
"Oğlum, sana çok önemli bir görev veriyorum."

.....
"Dünkü buluşmada gördüğüm arkadaşlarım: Metin, Buse, Ali, Ayşe."

.....
Barış: Yarın aynı yerde mi buluşuyoruz?

.....
Bu bilgileri <https://www.kultur.gov.tr> adresinden aldık.

.....
Çiftçi Mehmet yetiştirdiği ürünleri sayar: arpa, yulaf, mısır...

11. ETKİNLİK Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Yay ayrıca gösterilen yerlere uygun noktalama işaretlerini getiriniz.

- Acları dindirecek tek bir ilaç var () zaman.
- Geziye katılanlar şunlardır() Kemal, Mert, Aynur, Tülin.
- Ayça ()
— Halk oyunu bir milletin zenginliğidir.
- Onur ()
— Halka ait tüm gelenek, görenekler milletin zenginliğidir.

Görsel 21: İki Nokta İşaretinin Kullanım Örneği
6 Mart 1915, sayfa 57.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde iki noktanın kullanımında **yanlışlık** yapılmıştır?

- A) Aşlı merakla sordu: "Ne okuyorsunuz?"
- B) Bizim bahçede şu ağaçlar vardır: akasya, ıhlamur.
- C) Dedem bize hep şöyle seslenirdi: "Kuzularım!"
- D) Erkenden uyandı; Kuşların civıltılarını dinledi.

Görsel 22: İki Nokta İşaretinin Kullanım Örneği
2. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 66

Üç nokta işaretinin kullanımını ile ilgili etkinlik örneği Görsel 23'te, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 24'te sunulmuştur.

11. ETKİNLİK Aşağıdaki cümleyi okuyarak soruları cevaplayınız.
O da "Artık güvenebilirsiniz." dedi. Birlikte güldüler...

a) Bu cümlede neden üç nokta kullanılmıştır? Yazınız.
.....

b) Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerdeki üç noktaları, kullanım özelliği ile eşleştiriniz.

a) Hoca Ali... Nereye böyle?
b) Çok zaman sonra...
c) Onunla S...'de bir daha görüşmeyelim.
ç) ...ve birden kar, fırtına...

1) Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.
2) Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten dolayı açık yazılmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur.
3) Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konur.
4) Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur.

1- 2- 3- 4-

Görsel 23: Üç Nokta İşaretinin Kullanım Örneği
Bu Nehir Bizim, sayfa 76.

- 5. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin sonuna üç nokta getirilemez?**
- A) O ıssız sokaklarda
B) Bu coğrafyada güneş daha erken
C) Ne kadar şendik çocukken
D) Şiddetini artıran rüzgâr her yeri

Görsel 24: Üç Nokta İşaretinin Kullanımı Örneği
3. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 102.

Nokta işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 25'te sunulmuştur.

10. ETKİNLİK

a) “Memleket İsterim” şiirinden alınan dizeyi okuyunuz. Bu dizede nokta nerede ve niçin kullanılmıştır? Aşağıya yazınız.

Kuşların, çiçeklerin diyarı olsun.

b) Aşağıda noktanın kullanım alanları ve bunlara örnek cümleler verilmiştir. Noktanın kullanım alanlarıyla örnek cümleleri eşleştiriniz.

Benim adım nokta.
Her zaman yerim var cümle sonunda.
2. (ikinci) sırada ve kısaltmalarda,
Sakın beni unutma.

- 1) Cümlenin sonunda kullanılır.
- 2) Bazı kısaltmaların sonunda kullanılır.
- 3) Sayılardan sonra sıra bildirmek için kullanılır.
- 4) Tarihlerin yazılışında gün, ay, yıl gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır.
- 5) Saat ve dakikayı birbirinden ayırmak için kullanılır.
- 6) Kitap, dergi vb. künyelerin sonunda kullanılır.
- 7) Dört ve dörtten çok rakamlı sayılar sondan ayrılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve araya nokta konur.

- a) Bu araştırmaya Prof. Dr. Bilge Baran başkanlık edecek.
- b) 08.30 itibarıyla kutlamalar başlayacak.
- c) Her milletin tarihinde dönüm noktası olan zamanlar vardır, 19.05.1919 Türk milleti için işte öyle bir tarihtir.
- ç) Bir türlü alışamamıştı 10. katta oturmaya.
- d) Umudunu hiçbir zaman kaybetme.
- e) AYTMATOV, Cengiz, Cemile, Elips Kitap Yayınları, Ankara, 2005.
- f) www.odsgm.meb.gov.tr adresinden konuyla ilgili bilgilere ulaşabilirsiniz.
- g) Dördüncü sınıf öğrencilerinden beşi 50.005 sayısını okuyamadı.

Görsel 25: Nokta İşaretinin Kullanım Örneği
Memleket İsterim, sayfa 14.

Kesme işaretinin kullanımını ile ilgili etkinlik örneği Görsel 26’da sunulmuştur.

9. ETKİNLİK Metinden alınan aşağıdaki cümleyi okuyunuz. Soruları cevaplayınız.
Japonya'da çok fazla deprem olduğunu biliyordum.

a) Bu cümlede kesme işareti niçin kullanılmıştır?
.....

b) Aşağıdaki kesme işaretinin kullanım alanları ile bunlara verilen örnek cümleleri eşleştiriniz.

- 1) Türkiye'mizin güzellikleri anlatmakla bitmez.
- 2) Konuyla ilgili ayrıntılı bilgiyi Eren Bey'den alabilirsiniz.
- 3) Yazı dili ile konuşma dilinin aynı olmasını sağlamak TDK'nin görevlerindedir.
- 4) Başvurular 24 Mart'a kadar uzatıldı.
- 5) 1915'te düşman orduları kapıya dayanmıştı.
- 6) A'dan z'ye tüm masrafları karşılayacağına söz vermişti.
- 7) Güzelliğin on par'etmez
Bu bendeki aşk olmasa

6 Bir ek veya harften sonra gelen ekleri ayırmak için konur.

Sayılara getirilen ekleri ayırmak için konur.

Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için konur.

Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme eklerini ayırmak için kullanılır.

Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kullanılır.

Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur.

Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur.

Görsel 26: Kesme İşaretinin Kullanım Örneği
Deprem, sayfa 91.

Tırnak işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 27'de sunulmuştur.

9. ETKİNLİK

a) Metinden alınan aşağıdaki cümleyi okuyunuz. Sizce bu cümlede tırnak işareti hangi amaçla kullanılmış olabilir? Açıklayınız.
"Dikkatli olun, üstünüzü başınızı kirletmeyin!" diye sıkı sıkıya tembih etmişti.

b) Aşağıdaki cümlelerde tırnak işaretinin kullanım amacını işaretleyiniz.

"Kapıyı görmedin mi oğlum, ne diye duvardan athyorsun?"

Yeni bir "Barış taarruzu" başladı.

Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan söz için kullanılmıştır.

Özel olarak vurgulanmak istenen sözü göstermek için kullanılmıştır.

Özel olarak vurgulanmak istenen sözü göstermek için kullanılmıştır.

Cümle içinde eserin ve yazının adı ile bölüm başlığını göstermek için kullanılmıştır.

Bugün öğrenciler "Kendi Gök Kubbemiz" adlı şiir kitabını incelediler.

Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan söz için kullanılmıştır.

Cümle içinde eserin ve yazının adı ile bölüm başlığını göstermek için kullanılmıştır.

Görsel 27: Tırnak İşaretinin Kullanım Örneği
Çocuk Bahçesindeki Bekçi, sayfa 141.

Eğik çizgi işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 28’de, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 29’da sunulmuştur.

10. ETKİNLİK

a) Aşağıdaki cümlelerde eğik çizgi hangi amaçlarla kullanılmıştır? Yazınız.
Temel gereksinimin/Yasal hakları bilin/Yeterli ve dengeli/Sağlıklı gıda yiyin.

.....

Evren Sokak No.: 9/5 Cebeci/ Ankara

.....

28/12/1982 benim için yeni bir başlangıç olmuştur.

.....

-lık/-lik isimden isim yapan yapım ekidir.

.....

<http://tdk.gov.tr> adresinden bize ulaşabilirsiniz.

.....

b) Eğik çizginin kullanım amaçlarına uygun cümle örnekleri veriniz.

.....

.....

.....

Görsel 28: Eğik Çizgi İşaretinin Kullanım Örneği
Bilinçli Tüketici, sayfa 148.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eğik çizgi yanlış kullanılmıştır?
- A) “-lık/ -lik/ -luk/ -lük” isimden isim yapan yapım ekidir.
- B) Babaannemler Yenimahalle/ Ankara’da oturuyorlar.
- C) Uzun ince bir yoldayım/ Gidiyorum gündüz gece/ Bilmiyorum ne haldayım, dizeleri Aşık Veysel’e aittir.
- D) Ankara/ İstanbul arası hızlı tren sayesinde artık 3 saatmiş.

Görsel 29: Eğik Çizgi İşaretinin Kullanım Örneği
5. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 161.

Yay ayraç işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 30'da sunulmuştur.

7. ETKİNLİK
a) Aşağıdaki metni yay ayraç kullanımına dikkat ederek okuyunuz.

(Kırık bir alan. Solda gövdesi kuliste olan büyük bir ağacın küçük bir bölümü görünmektedir. Ağaç, arkasına rahatça saklanılabilecek bir konumdadır.)

Fatma — Bakan gökkuşağı.
Şarkıyı duyuyor musunuz?

Mehmet — Hiçbir şey duymuyorum.

Fatma — (Duygulu) Ne kadar güzel! (Çocuklar bir süre gökkuşağına heyecanla hayranlıkla bakar.)

Mehmet — Hep burada mı kalacağız? Köye dönmeyecek miyiz?

Ahmet — (Yumruğunu sağa sallar) Ölürüm de dönmem.

Fatma — Ben de...

Ülker KÖKSAL

b) Aşağıdaki cümlede boş bırakılan yeri doldurunuz.
Yukarıdaki metinde yay ayraç amacıyla kullanılmıştır.

Görsel 30: Yay Ayraç İşaretinin Kullanım Örneği
Karagöz Kibarlık Öğreniyor, sayfa 168.

Konuşma çizgisi işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 31'de sunulmuştur.

7. ETKİNLİK Metinden alınan aşağıdaki bölümü okuyunuz. Uzun çizgi size hangi amaçla kullanılmıştır? Yazınız.

SITKI BEY — Kalede kalmak isteyenler, bir tarafa ayrılısın!

BİR GÖNÜLLÜ — Hep burada kalmak istiyoruz ki buraya geldik! Birbirimizden niçin ayrılacağız?

SITKI BEY — (Hiç kimseye yüz vermeyerek) Ağalar! Düşman suyu geçti. Şehrin öbür tarafında, herkes birbirine giriyor. Memleket bir iki güne kadar bütün kuşatılacak gibi görünüyor. Allah zeval vermesin; devlet, kalesini kendi askeri ile koruyacak güçtedir. İçinizden her kim burada bulunmak istemezse Paşa'dan izin var, hemen bugün dışarı çıksın!

BİR GÖNÜLLÜ — Düşman çok, asker az... Bizi daha azaltmak mı istiyorsunuz?

ABDULLAH ÇAVUŞ — Asker az olmakla kıyamet mi kopar? Azdan az olur, çoktan çok.

Bu metinde uzun çizgi

Görsel 31: Konuşma Çizgisi İşaretinin Kullanım Örneği
Vatan Yahut Silistre, sayfa 116.

Kısa çizgi işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 32’de sunulmuştur.

7. ETKİNLİK Kısa çizginin kullanım alanları ve bunlara örnek cümleler verilmiştir. Kısa çizginin kullanım alanlarıyla örnek cümleleri eşleştiriniz.	
1. Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur.	a) Dede Korkut’un bu hikâyesi -Boğaç Han-Türklerin ad koyma geleneği hakkında bize bilgiler vermektedir. (Ömer Seyfettin)
2. Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.	b) Soğuktan mı titriyordum yoksa heyecandan, korkudan ya da üzüntüden mi bilmem.
3. Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.	c) Gözlüklü sözcüğünün kök ve eklerine ayrıştı şu şekildedir: göz-lük-lü
4. Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.	ç) -lık/-lik ekleri isimden isim yapan; -ımsa, -tır ekleri fiilden fiil yapan eklerdir.
5. İsim yapma eklerinin başına, fiil yapma eklerinin başına ve sonuna konur.	d) Dur-filinden yeni kelimeler türetiniz.
6. Heceleri göstermek için kullanılır.	e) İl-kög-re-tim sözcüğünün hecelerine doğru ayrıştı bu şekildedir.

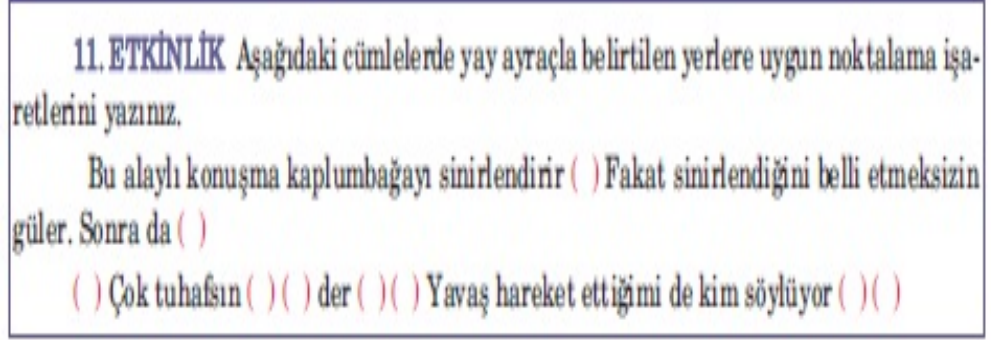
Görsel 32: Kısa Çizgi İşaretinin Kullanım Örneği
Boğaçhan, sayfa 125.

Köşeli ayraç işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 33’te sunulmuştur.

10. ETKİNLİK
<p>a) Aşağıdaki cümlede köşeli ayraç niçin kullanılmıştır? Aşağıya yazınız.</p> <p>Halikarnas Balıkçısı [Cevat Şakir Kabaağaçlı (1890-1973)] en güzel eserlerini Bodrum’da yazmıştır.</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>b) Köşeli ayraça örnek verebileceğiniz bir cümle kurunuz.</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

Görsel 33: Köşeli Ayraç İşaretinin Kullanım Örneği
Yaşama Sevinci, sayfa 210.

Uygun noktalama işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 34'te sunulmuştur.

Görsel 34: Uygun Noktalama İşareti Kullanım Örneği
Tavşan ile Kaplumbağa, sayfa 185.

4.2. 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİNİN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİKLERİN İNCELENMESİ

6. sınıf seviyesinde Ata Yayınlarına ait Türkçe ders kitabı ile MEB Yayınlarına ait iki Türkçe ders kitabı incelenmiş, yazım kuralları ve noktalama işaretlerine ilişkin bulgular görsellerle sunulmuştur.

6. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (Ata) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi

Ata Yayınları'na ait 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında 12 etkinliğe rastlanmıştır. Bu 12 etkinliğin 4'ü birleşik kelimelerin yazımı, 4'ü yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, 2'si soru ekinin yazımı ve 2'si de ünlem işaretinin kullanımı şeklindedir.

Birleşik kelimelerin yazımı ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 35 ve Görsel 36'da sunulmuştur.

4. Etkinlik

a) Şiirden alınan aşağıdaki kelimeler hangi kelimelerin birleşmesiyle oluşmuştur? Belirleyiniz.

Çanakkale

Karadeniz

Anadolu

Bilgi Kutusu

İki ya da daha çok kelimenin yeni bir kavramı karşılamak amacıyla birleşerek oluşturduğu yeni kelimeye birleşik kelime denir.

b) İçinde birleşik kelime bulunan beş cümle yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Görsel 35: Birleşik Kelimelerin Yazımı Örneği
Ben Mustafa Kemal'im, sayfa 75.

3. Etkinlik

Metinde yer alan birleşik kelimeleri örnekteki gibi yazınız.

Karagöz

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Görsel 36: Birleşik Kelimelerin Yazımı Örneği
İlaç, sayfa 107.

Soru ekinin yazımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 37’de sunulmuştur.

2. Etkinlik

a) Metinde geçen aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili eklerin cümleye kattığı anlamı açıklayınız.

Buraların sabısı mısın? Yoksa bekçisi mi?

Şimdi nereden gelip nereye gittiğini söyleyecek misin?

Senin Gazi Paşa’dan başka bir isteğin var mı?

Bilgi Kutusu

İsimlerden ya da eylemlerden sonra gelerek cümleye çoğunlukla soru anlamı katan mi ekine soru eki denir. Soru eki mi kendisinden önce gelen kelimelerden ayrı, kendisinden sonra gelen eklerle bitişik yazılır. Ayrı yazıldığı hâlde soru eki ünlü uyumuna uyar. Soru eki mi cümleye pekiştirme, şart vb. anlamlar katabilir.

b) Soru ekini (mi) kullanarak aşağıya beş tane soru cümlesi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Görsel 37: Soru ekinin Yazımı Örneği
Gazi’yi Görmeye Gelen Ana, sayfa 67.

Yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 38 ve Görsel 39’da sunulmuştur.

3. Etkinlik

Metinden günümüz yazım ve noktalama kurallarına aykırı kullanımları belirleyip bunların altlarını çiziniz.

Görsel 38: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
Kiraz Yaylaları, sayfa 132.

3. Etkinlik

Öğretmeninizin rehberliğinde sınıfı üç ayrı gruba ayırınız. Ardından grup olarak yazma yöntemiyle sanat konulu bilgilendirici metin yazınız.

- Etkinlik tamamlandıktan sonra öğretmeninizin rehberliğinde bilgilendirici metinlerinizdeki anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri belirleyip düzeltiniz.
- Metninizi yazım ve noktalama kuralları yönünden inceleyiniz. Yanlış yazılan kelimeleri yazım kılavuzu yardımıyla düzeltiniz. Metninizde noktalama eksikliği varsa bunları tamamlayınız. Yanlış kullanılan noktalama işaretlerini de düzeltiniz.
- Bütün düzenlemeler yapıldıktan sonra isterseniz yazılarınızı okul panosunda paylaşabilirsiniz.

Görsel 39: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
Kuklaları, sayfa 179.

Ünlem işaretinin kullanımını ile ilgili etkinlik örneği Görsel 40'da sunulmuştur.

4. Etkinlik

Metindeki ünlem ifadelerini belirleyiniz. Daha sonra bu ifadelerin hangi anlamda kullanıldıklarını yazınız.

.....

.....

.....

.....

Görsel 40: Ünlem İşaretinin Kullanımı Örneği
Tadı Olmayan Bir Şeyi Neden İçeyim Ki? sayfa 231.

4.2.2. 6. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (MEB-Nihal ERTÜRK) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi

MEB Yayınları'na ait 6. Sınıf Türkçe ders kitabında (Nihal ERTÜRK), yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında 5 etkinliğe rastlanmıştır. Bu etkinliklerden 3'ü ünlem işareti, 1'i birleşik kelimelerin yazımı, 1'i de yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme ve ile ilgilidir.

Ünlem işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 41'de sunulmuştur.

b) Aşağıdaki cümlede tekrarlanan "gel" kelimesi cümleye nasıl bir anlam katmıştır?

Gel vatandaş, gel! Derya kuzusu bunlar...

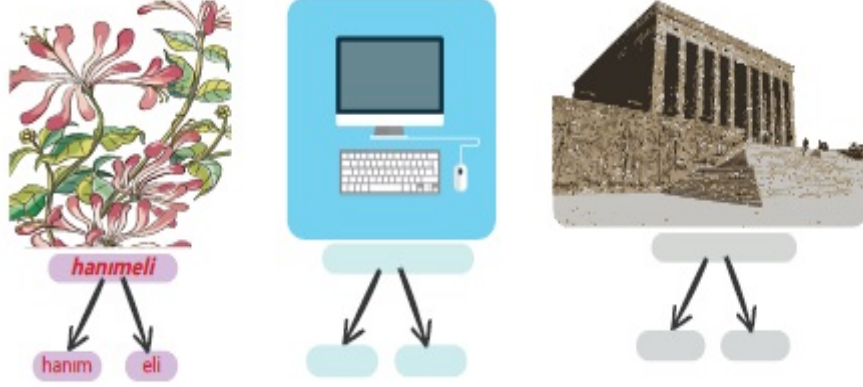
c) Sevinç ve şaşma duygusu içeren cümlelerinizi aşağıdaki boşluklara yazınız.

d) "c" maddesinde kurduğunuz cümlelerin sonuna hangi noktalama işaretini koydunuz?
Niçin?

Birleşik kelimelerin yazımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 42’de sunulmuştur.

5. ETKİNLİK

a) Görsellerdeki varlıkların adlarını altlarındaki boşluğa yazınız. Bu adı oluşturan sözcükleri gösteriniz.

86

3 ÇOCUK DÜNYASI

b) Aşağıdaki sözcükleri birleşik sözcük oluşturacak şekilde eşleştiriniz. Eşleştirme sonucu ortaya çıkan sözcükleri yazım kurallarına uyararak Sinderella'nın tahtasına yazınız.

Japon	Doğu
hafta	bahar
Uzak	batı
ilk	gülü
kuzey	okul
bir	içi
ana	çoğu

Görsel 42: Birleşik Kelimelerin Yazımı Örneği
Ev Yaşamı, sayfa 86-87.

Yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme ile ilgili etkinlik örneği Görsel 43’te sunulmuştur.

6. ETKİNLİK

a) Bir çocuğun aile içi ilişkilerini anlatan bir hikâye tasarlayınız. Hikâyenizi aşağıdaki yazı taslağına göre planlayarak defterinize yazınız.

b) Yazdıklarınızı gözden geçiriniz. Anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri ve yanlış kullanılan / unutulmuş noktalama işaretlerini aşağıya not alarak yazınızı yeniden düzenleyiniz.

Görsel 43: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
Çocuktum Ufacıktım, Top Oynadım Acıktım, sayfa 9.

4.2.3. 6. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (MEB-Sabri CEYLAN) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi

MEB Yayınları'na ait 6. Sınıf Türkçe ders kitabında (Sabri CEYLAN), yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında 6 etkinliğe rastlanmıştır. Bu etkinliklerin 3'ü yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, 3'ü de ünlem işaretinin kullanımı ile ilgilidir.

6. Etkinlik

A) Aşağıdaki metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuma tekniğiyle okuyunuz. Metni okurken koyu yazılmış kelimelerin metne kattığı anlama dikkat ediniz.

KAĞNIYLA YAZILAN DESTAN

On beş lise arkadaşıyla Anadolu'ya kaçıp Kurtuluş Savaşı'na katılan ve cepheye cephane taşıyan kağı kollarının komutanı anlatıyor: "Durmadan yol alıyorduk. Sürekli çalışan araç yorulur ve bozulabilir ancak bizde ne yorulmak ne dinlenmek ne de bozulup yolda kalmak vardı. Otomobiller, kamyonlar her yeri aşamazlardı. Fakat bizim için aşlamayacak yol yoktu. Ağır ama hep hareketliydik. Sürekli hedefe ilerliyor, hiç durmadan gidiyorduk.

Metin AYDOĞAN

B) Aşağıya "Ulusal Bağımsızlık ve Cumhuriyet" konulu bilgilendirici bir metin yazınız. Yazınızı yazarken "ama, bununla birlikte, lakin, fakat, buna rağmen, ancak" kelime ve kelime gruplarını uygun yerlerde kullanınız. Yazınızda kullandığınız bu kelimelerin altlarını renkli kalemlerle çiziniz.

C) Yazınızı yazım ve noktalama kuralları açısından öğretmeninizle birlikte kontrol ediniz.

Görsel 45: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği Yaşlı Nine, sayfa 54.

6. Etkinlik: Aşağıdaki ünlem cümlelerini yay araç içindeki anlamları verecek şekilde örnekteki gibi tamamlayınız.

1. *Aaa, arkadaşım gelmiş!* (şaşıрма)
2. *Aaa,* (kızma)
3. *Aaa,* (anımsama / fark etme)
4. *Aaa,* (acıma)
5. *Aaa,* (üzülme)

Görsel 48: Ünlem İşaretinin Kullanımı Örneği
Dostluğa Dair, sayfa 261.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlem farklı bir duyguyu yansıtmaktadır?

- A) Eyvah, yemek yandı!
- B) Ah, gençliğim çabucak geçti!
- C) Of, eski günleri arıyorum hâlâ!
- D) Ya, sen beni o zamanlar görecektin!

Görsel 49: Ünlem İşaretinin Kullanımı Örneği
8. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 273.

4.3. 7. SINIF ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİNİN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİKLERİN İNCELENMESİ

7. sınıf seviyesinde Özgün Yayınlarına ait Türkçe ders kitabı ile MEB Yayınlarına ait iki Türkçe ders kitabı incelenmiş, yazım kuralları ve noktalama işaretlerine ilişkin bulgular görsellerle sunulmuştur.

4.3.1. 7. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (Özgün) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi

Özgün Yayınları'na ait 7. sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: 7. sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar

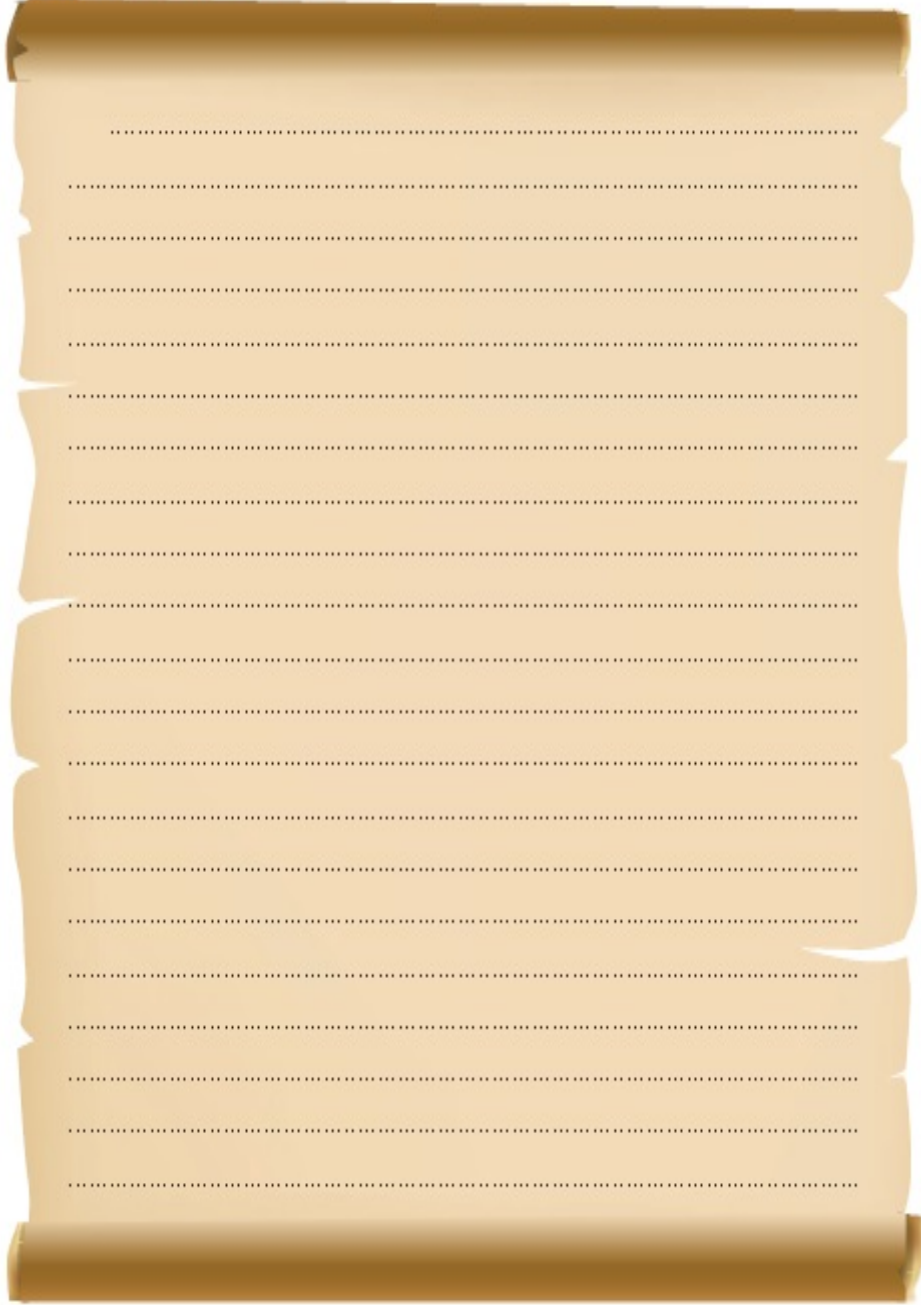
Yazım Kuralı	Etkinlik	Tema Sonu Değerlendirme	Toplam
Yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme	5	7	12
Yazım yanlış bulma	3	2	5
Ki ekinin yazımı	1	2	3
Sayıların yazımı	2	1	3
Soru ekinin yazımı	2	-	2
Bitişik yazılan birleşik kelimeler	2	-	2
Birleşik fiillerin yazımı	1	1	2
Ayrı yazılan birleşik kelimeler	1	-	1
İkilemelerin yazımı	1	-	1
Büyük harflerin kullanımı	1	-	1
TOPLAM	19	13	32

Tablo 3'e göre, 7. Sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ile ilgili 32 uygulama yer almıştır. Bu uygulamaların 19'u etkinlik, 13'ü ise tema sonu değerlendirme bölümündedir. Yazım kuralları ile ilgili en çok sırasıyla yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme (f:12), yazım yanlış bulma (f:5), ki ekinin yazımı (f:3) ve sayıların yazımı (f:3) ile ilgili uygulamaların ele alındığı görülmüştür. Ayrı yazılan birleşik kelimelerin, ikilemelerin yazımı ve büyük harflerin kullanımına yönelik birer etkinlik ders kitabında yer almıştır.

Yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 50 ve Görsel 51'de, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 52'de sunulmuştur.

9. ETKİNLİK

a. Okulda başınızdan geçen ya da tanık olduğunuz bir olayı aşağıya yazınız.

b. Yazınızı yazım ve noktalama açısından inceleyip varsa yanlışlarınızı düzelterek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 50: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
Atatürk ve Anıları, sayfa 54.

7. ETKİNLİK

a. "Heykeltıraş mermerle ne işe öğretmen de çocuğa odur." sözünden hareketle aşağıya bir yazı yazınız. Yazınızda; giriş, gelişme, sonuç bölümlerine dikkat ederek düşüncelerinizi açıklayınız.

b. Yazınızı yazım ve noktalama açısından inceleyiniz. Yazınızda yazım ve noktalama açısından bir yanlışlık varsa bunları düzelterip yazınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 51: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
Küçük Çocuk, sayfa 85

E. Defterinize "Mağlubiyete uğrayınca ümitsizliğe kapılma, başarısızlıkta bir zafer arzusu yatar." sözünü açıklayan bir yazı yazınız. Yazınızı yazım ve noktalama açısından inceleyip varsa yanlışlarınızı düzeltiniz. Sınıf veya okul panosunda sergileyerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 52: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
3. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 102.

Yazım yanlış bulma ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 53 ve Görsel 54'te sunulmuştur.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki tabelaların yazımını inceleyiniz. Yazımı yanlış olanları işaretleyip yanlışlığın nedenini ilgili tabelanın altına yazınız.

☐	IRMAK RESTORANT	☐	MASAL KURU YEMİŞ

☐	köşebaşı lokantası	☐	güven AVM

☐	DIŞ HEKİMİ CANSU GÜNEY	☐	AVRUPA Kırtasiye

Görsel 53: Yazım Yanlış Bulma Örneği
Karamsar ve İyimser Bakış Açısı, sayfa 221.

7. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümlelerden yazım yanlış yapılanların karşısına "X" işareti koyunuz.

Binanın gösterişli ve sağlam olmasını istiyorsanız bunların da iyilerini bulmalısınız.	
Yıkmak yalnız binada değil, her kurulu düzende kolaydır.	
Ne yazık ki yapmanın zor olduğunu düşünen insanlar yıkıcı olmaya çalışıyor.	
Bir şey düşünülerek yapılırsa başarıya ulaşılır.	
Bunun içindir ki yıkıcı olan insanların başarılı olması mümkün değildir.	
Dünyaya hiç bir şey bilmeden geldikleri için yıkmak ve kırmakta mahir olurlar.	
Senelerce çalışarak meydana getirilmiş eseri birkaç haftada yerle bir ederler.	

b. Cümlelerde yazımı yanlış olan sözcüklerin doğrularını aşağıya yazınız.

.....

.....

Görsel 54: Yazım Yanlış Bulma Örneği
Yıkmak Kolay, sayfa 92.

Ki ekinin yazımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 55'te, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 56'da sunulmuştur.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde "ki"nin doğru yazılıp yazılmadığını belirleyiniz. Doğru yazıldığı cümlelerin başına "D", yanlış yazıldığı cümlelerin başına "Y" yazınız.

- ... Biliyor ki dizginleri tutan el.
- ... Yarın ki sınava çalıştınız mı?
- ... Masadaki meyveleri buzdolabına yerleştirdim.
- ... Çok çalışmış ki tüm soruları yanıtladı.
- ... Madem ki işin vardı niçin haber vermedin?

Bağlaç olan "ki" ayrı yazılır. Ancak "sanki, oysaki, mademki, belki, hâlbuki, çünkü, meğerki" sözcüklerinde "ki" kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır. Ek olan "-ki" ise bitişik yazılır.

Görsel 55: Ki ekinin Yazımı Örneği
Bir Mustafa Kemal Vardı, sayfa 63.

D. Aşağıdaki soruların doğru yanlılarını işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ki"nin yazımında yanlışlık yapılmıştır?
 - A) Tam oturacaktım ki kapı çaldı.
 - B) Her şeyi anlatsın ki ona yardımcı olabilelim.
 - C) Önümüzde ki hafta Ankara'da kitap fuarı açılacak.
 - D) Dilimizdeki yozlaşmanın en temel sebebi yanlış kullanımlardır.

Görsel 56: Ki ekinin Yazımı Örneği
2. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 71.

Sayıların yazımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 57'de, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 58'de sunulmuştur.

5. ETKİNLİK

Sayıların yazımıyla ilgili aşağıdaki kuralları örnek cümleler ile eşleştiriniz. Noktalı kutucuğa eşleştiremediğiniz kurala uygun bir örnek cümle yazınız.

Sayılar metin içerisinde genellikle yazı ile yazılır.

On iki yıldır aynı okulda görev yapıyorum.

Saat, para tutan, ölçü, istatistik verileri ilişkin sayılarda rakam kullanılır. Saat ve dakikalar metin içerisinde yazıyla da yazılabilir.

Öğretmenimiz bizlere ikişer kitap hediye etti.

Birden fazla sözcükten oluşan sayılar ayrı yazılır.

Eskiden mahallede arkadaşlarla beştaş oynardık.

Sıra sayıları yazıyla ve rakamla gösterilebilir.

Sporcumuz 200 kg ağırlığı kaldırarak yarışmayı kazandı.

Üleştirme (paylaştırma) sayıları rakamla değil yazıyla yazılır.

Kitapların yeni baskısı üç gün sonra yapılacaktı.

Sayılardan oluşan oyun adları bitişik yazılır.

.....
.....

Görsel 57: Sayıların Yazımı Örneği
Karagöz ile Hacivat, sayfa 186.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sayıların yazımıyla ilgili bir yanlışlık vardır?

- A) İstersen kitapları 10'ar 10'ar ayırıp köllere koyalım.
- B) Koşucumuz bugünkü yarışta 12. sırada başlayacaktı.
- C) Okul gezisine katılmak isteyen kırk altı öğrenci vardı.
- D) Eve gelirken 2 kg domates ve 3 kg salatalık alırsın?

Görsel 58: Sayıların Yazımı Örneği
6. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 198.

Soru ekinin yazımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 59'da sunulmuştur.

8. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümlelerde soru anlamı taşıyan fiillerin bulunup bulunmadığını belirleyiniz. Soru anlamı taşıyan fiillerin altını çiziniz.

- Evinize bu yıl taşınacak mısınız?
- Çorbayı sıcak içmeyi severim.
- Sizi hiç hayal kırıklığına uğrattır mı?
- Çok geç olmadan yola çıkmışlar mı?
- Kitapçıdan en çok sevdiğim yazarın kitabını sonunda aldım.

Fiillere "mı, mi, mu, mü" soru eki getirilerek soru anlamı katılır. Soru eki her zaman fiilden ayrı yazılır.

Görsel 59: Soru ekinin Yazımı Örneği
İstiklâl Marşı'nın Kabulü, sayfa 108.

Birleşik fiillerin yazımı ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 60'ta, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 61'de sunulmuştur.

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili birleşik fiillerin yazımını inceleyiniz. Yazımı yanlış olanları doğrusunu altlarına yazınız.

- İhtiyar adam, en sevdiği şapkasını kaybetmiş.
.....
- Sağolsun, bize her konuda yardım ederdi.
.....
- Çantasını otobüste unuttuğunu fark etti.
.....
- Savaş yüzünden binlerce insan ülkesini terketti.
.....
- Çocuğu telefonu açmayınca kötü bir şey olduğunu his etti.
.....
- Her şeyin yoluna girmesi için sabır etmelisin.
.....
- O, böyle bir karşılığı hak etmişti.
.....

"Etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak" yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk sözcüğünde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı; uğarsa bitişik yazılır.

Görsel 60: Birleşik Fiillerin Yazımı Örneği
Anadolu Davulu, sayfa 170

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik fiillerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık vardır?

- A) Kimseye fark ettirmeden masadan kalkmayı başarmış.
 B) Biraz gayret edersen gitar çalmayı öğrenebilirsin.
 C) Hak ettiğimizden fazlasında gözümüz olmadı hiçbir zaman.
 D) Benim biraz işim var, siz eve doğru gidi verin.

Görsel 61: Birleşik Fiillerin Yazımı Örneği
 6. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 198.

Büyük harflerin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 62’de sunulmuştur.

4. ETKİNLİK

Büyük harflerin kullanım yerleriyle ilgili aşağıdaki açıklamaları örnek cümlelerden uygun olanıyla eşleştiriniz. Eşleştiremediğiniz açıklamaya uygun örneği noktalı kutucuğa yazınız.

Kişi adları ve soyadları büyük harfle başlar.	Selam size, ey Bursa'nın, Ankara'nın, Konya'nın ... vatan için ölümü şeref bilen evlatları!
Belli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar.	Haydi bakalım Seyit, kaldır şunu da fotoğrafını çekilsin.
Kişi adlarından önce ve sonra gelen saygı sözleri, unvanlar, lakaplar, meslek ve rütbe adları büyük harfle başlar.	Sahte top mermisini sırtladı.
Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar.	Demek ki Çanakkale Zaferi, böyle dürüst yürekli dedelerimizin eseriymiş.
Yer adları büyük harfle başlar.	18 Mart'ta kahraman askerlerimiz büyük bir zafer kazandı.
Ülke ve ulus adları büyük harfle başlar.	Çanakkale Zaferi, Türk askerinin ruh kudretini gösteren şayanı hayret ve tebrik bir misaldir.
Cümleye büyük harfle başlanır.

Görsel 62: Büyük Harflerin Kullanımı Örneği
 Koca Seyit, sayfa 58.

7. sınıf Türkçe ders kitabında noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: 7. sınıf Türkçe ders kitabında noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında yer verilen uygulamalar

Noktalama İşareti	Etkinlik	Tema Sonu Değerlendirme	Toplam
Uygun noktalama işareti kullanma	4	2	6
Noktalama yanlışı bulma	-	3	3
Virgül	1	1	2
Tırnak işareti	1	1	2
Nokta	1	-	1
Soru işareti	-	1	1
Kesme işareti	1	-	1
İki nokta	1	-	1
Noktalı virgül	1	-	1
Eğik çizgi	1	-	1
TOPLAM	11	8	19

Tablo 4’e göre, 7. Sınıf Türkçe ders kitabında noktalama işaretleri ile ilgili 19 uygulama yer almıştır. Bu uygulamaların 11’i etkinlik, 8’i ise tema sonu değerlendirme bölümündedir. Tablo 4’e göre, 7. sınıflarda en çok sırasıyla uygun noktalama işareti kullanma (f:6), noktalama yanlışı bulma (f:3), virgül (f:2) ve tırnak işareti (f:2) ile ilgili uygulamalara yer verilmiştir. Nokta, kesme işareti, iki nokta, noktalı virgül ve eğik çizgi ise 1’er etkinlik olarak ders kitabında yer almıştır. Soru işareti ise tema sonu değerlendirme sorusu olarak 1 kez ele alınmıştır.

Uygun noktalama işareti kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 63’te, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 64’te sunulmuştur.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki metinde kutucukları içine uygun noktalama işaretlerini koyunuz.

Evinden ayrılmalı ilk kez balıklarla karşılaşılıyordu Birkaç minik balık onun yanına yaklaştı

Buranın yabancısı mısın balık kardeş

Küçük Kara Balık sevinerek yanıtladı

Evet çok uzaklardan geliyorum

Nereye yolun

Bu derenin ulaştığı yeri bulmaya gidiyorum

Görsel 63: Uygun Noktalama İşareti Kullanımı Örneği
Sazıma, sayfa 177.

Ç. Aşağıdaki metinde kutucukların içine uygun noktalama işaretlerini koyunuz.

Zamanın değerini gerçekten biliyor muyuz Bana kalırsa bilmiyoruz Eğer bilseydik işlerimizi hayatımızı ona göre planlamaz mıydık Bakın çevrenize kaç kişi zamanını verimli kullanmış kaç planlı bir hayat sürmüş Bu yüzden şunu hiç unutmayın Zaman asla yeri doldurulamayan bir kavramdır

Görsel 64: Uygun Noktalama İşareti Kullanımı Örneği
5. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 161.

Noktalama yanlış bulma ile ilgili tema sonu değerlendirme soruları Görsel 65 ve Görsel 66'da sunulmuştur.

C. Aşağıdaki cümlelerden noktalama yanlışlığı yapılanların başındaki kutucuğu işaretleyiniz.

1. Hazırlanınca yanıma geldi; beraber dışarı çıktık.
2. Çantasında birçok şey vardı: tarak, ayna, sözlük, iki kalem...
3. Şiir; özlemimizi, umutlanımızı, sevgimizi, heyecanımızı dile getirmemizi sağlar.
4. Tuna, Asya müzik kursuna; Özgür, Burcu ve Hilal resim kursuna gitmeye karar verdiler.

Görsel 65: Noktalama Yanlış Bulma Örneği
3. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 101.

C. Aşağıdaki cümlelerden noktalama yanlışlığı yapılanların başına "X" işareti koyunuz.

1. Geleneksel el sanatlarının arasında dokumacılık, bakırcılık, çinçilik; ahşap işçiliği, oymacılık sayılabilir.
2. Karagöz oyunlarının ilk olarak ne zaman oynandığını biliyor musun?
3. Eyvah, akşamki konserin biletlerini almayı unuttum!
4. Konuyla ilgili gerekli bilgileri <http://tdk.org/tr> adresinden öğrenebilirsin.
5. Yunus Emre (1240?-1320) en önemli halk şairlerimizden birisidir.

Görsel 66: Noktalama Yanlış Bulma Örneği
6. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 197.

Virgülün kullanımı ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 67'de, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 68'de sunulmuştur.

6. ETKİNLİK

a. Aşağıda, virgülün nerelerde kullanıldığına dair verilen kuralları ve bu kurallara uygun cümleleri inceleyiniz. Siz de bu kurallara uygun örnek cümleler yazınız.

Virgül (,)

- Birbiri ardınca sıralanan eş görevli sözcüklerin ve sözcük gruplarının arasına konur.
 - ▶ Han onu yıkamalarını, ona güzel giyecekler giydirmelerini emretti.
 - ▶
- Art arda gelen, birbiri ile bağlantılı cümleleri ayırmak için konur.
 - ▶ Çok şey gördüm, çok yedim, içtim.
 - ▶
- Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan sözcükler arasına konur.
 - ▶ Gittiler, gittiler, gittiler. Sonunda bir uçurumun başına vardılar.
 - ▶
- Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerden sonra konur.
 - ▶ Benden başka kimseye öğüt verme, dedi.
 - ▶
- Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren "hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam" gibi sözcüklerden sonra konur.
 - ▶ Tamam, bütün kızları toplayın.
 - ▶
- Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş özneyi belirtmek için kullanılır.
 - ▶ Han, ona kansının yardım ettiğini hemen anladı ama yine de doğru olup olmadığını öğrenmek istedi ve yiğidin ağzını aradı.
 - ▶
- Cümle içinde ara sözcükleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözcüklerin veya ara cümlelerin başında ve sonunda kullanılır.
 - ▶ Onunla geçen yıl, 2021 yılında, karşılaştık.
 - ▶
- Bir sözcüğün kendisinden sonra gelen sözcükle veya sözcük gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır.
 - ▶ Genç, kadınların yardımına Hızır gibi yetişti.
 - ▶

Görsel 67: Virgülün Kullanımı Örneği
Akıllı Kız, sayfa 37.

D. Aşağıdaki soruların doğru yanıtlarını işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) farklı bir amaçla kullanılmıştır?
 - A) Açlık, susuzluk ve yorgunluk onu bu hâle getirdi.
 - B) Kadın, seyirciye yerine geçmesini söyledi.
 - C) Heyecanlı, duyarlı, çalışkan bir öğrenciymiş.
 - D) Rüzgânın uğultusu, yaprakları sararmış ağaçlar, sessizliğe bürünmüş sokaklar vardı.

Görsel 68: Virgülün Kullanımı Örneği
1. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 45.

Tırnak işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 69’da sunulmuştur.

5. ETKİNLİK

Tırnak işaretinin kullanım yerleriyle ilgili aşağıdaki kuralları örnek cümleler ile eşleştiriniz.

Cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır.

Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.

Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır.

“Atatürk bizim en büyüğümüzdür.” sözüne katılıyorum.

Çünkü bu işte sen de “okumuş” sayılırsın.

Öğrenciler “Atatürk ve Köylü” ile “Atatürk ve Halk” metinlerini sesli bir şekilde okudular.

“Türk milleti asırlardan beri bağından bir Mustafa Kemal çıkardı.” diyor.

Görsel 69: Tırnak İşaretinin Kullanımı Örneği
Atatürk ve Anıları, sayfa 52.

Noktanın kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 70’te sunulmuştur.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde noktanın hangi amaçla kullanıldığını belirleyip ilgili cümlenin altına yazınız.

• Bahçeler, gökdelenlerin çevresinde gökyüzüne doğru yükseliyor.

• Prof. Dr. Aytül Özüm’ün son eseri yayımlandı.

• Çalıştay saat 13.30’a ertelendi.

• Okullar 17.09.2018’de eğitime başladı.

• Annemin resim atölyesi 7. Cadde üzerindedir.

• Yazım ile ilgili kuralları <http://tdk.gov.tr> adresinden öğrenebilirsiniz.

Görsel 70: Noktanın Kullanımı Örneği
Işıklar Haberleşenler, sayfa 255.

Kesme işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 71’de sunulmuştur.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde kesme işaretinin hangi amaçla kullanıldığını ilgili cümlelerin altına yazınız.

- Sonrası, Trakya'yı da içine alan bir Türkiye'dir Anadolu.

- Anadolu'nun kapıları 1071'de açılmıştır.

- Ayşe Hanım'ın Anadolu'nun kültürel miraslarıyla ilgili yaptığı sunum çok beğenildi.

- 1931 yılı TTK'nin kuruluş yılıdır.

- Atatürk, 19 Mayıs'ı doğum günü olarak kabul etmiştir.

Görsel 71: Kesme işaretinin kullanımı Örneği
Anadolu Üstüne, sayfa 124.

İki nokta işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 72'de sunulmuştur.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde iki nokta (:) işaretinin hangi amaçla kullanıldığını cümlelerin altına yazınız.

1. Hamurdan çeşitli şeyler yapabiliyoruz: yılanlar, kardan adamlar, filler, fareler, arabalar, kamyonetler...

2. Öğretmen:

— Bekleyin! Ben size nasıl yapacağınızı göstereceğim.

3. Yalnız tek bir şeye ihtiyacımız vardır: Çalışkan olmak.

Görsel 72: İki Nokta İşaretinin Kullanımı Örneği
Küçük Çocuk, sayfa 84.

Noktalı virgül işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 73'te sunulmuştur.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde noktalı virgülün (;) hangi amaçla kullanıldığını cümlelerin altına yazınız.

Bazı sözcükler bizi bir rüyaya davet eder; belli kokuları, tatları, sesleri, duyguları çağırır.

.....

.....

Sözcükleri; neşe ve üzüntüleri, kederleri, umutları ve hayal kırıklıklarını, öfkeleri ve aldatılmışlıkları, aşkları ve arkadaşlıkları, yaraları ve acıları ... insan duygularının gizemlerini anlatmak için kullanabiliriz.

.....

.....

Acısı, kederi, hüznü; heyecanı, neşesi, gülümsemesi ile hayat bir ikilemler yumağıdır.

.....

.....

Görsel 73: Noktalı Virgül İşaretinin Kullanımı Örneği
Sözcüklerin Gücü, sayfa 95.

Eğik çizgi işaretinin kullanımı ile ilgili etkinlik örneği Görsel 74'te sunulmuştur.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde eğik çizginin (/) hangi amaçla kullanıldığını ilgili cümlelerin altına yazınız.

- Sevgileri yanlılara bıraktınız / Çekingen, tutuk, saygılı. / Bütün yakınlarınız / Sizi yanlış tanıdı.
▶
- Bülbül Sokak No.: 78/17 Yenimahalle / ANKARA
▶
- 10/5/2018
▶
- -da/-de, -acak/-ecek, -lık/-lik/-luk/-lük
▶
- $84/4 = 21$
▶
- <http://tdk.gov.tr>
▶

Görsel 74: Eğik Çizgi İşaretinin Kullanımı Örneği
Baba Bana Bir Şiir Bul, sayfa 32.

4.3.2. 7. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (MEB-Ahmet AKGÜL) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi

MEB Yayınları'na ait 7. Sınıf Türkçe ders kitabında (Ahmet AKGÜL), yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında 11 uygulamaya rastlanmıştır. Bu etkinliklerin 5'i yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, 2'si uygun noktalama işaretlerini kullanma, 2'si ek fiilin yazılışı, 2'si de kaynakça yazımı ile ilgilidir.

Yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 75, Görsel 76 ve Görsel 77'de sunulmuştur.

8. ETKİNLİK: "Birlik, iş bölümü, çalışmak, üretmek, insan, verimlilik" kavramlarından hareketle bir hikâye yazınız. Hikâyenizi oluştururken "Yazdıklarımı Değerlendiriyorum" formundaki maddeleri göz önünde bulundurunuz.

Hikâyenize göre aşağıdaki formu doldurunuz.

YAZDIKLARIMI DEĞERLENDİRİYORUM			
Özellikler	Evet	Hayır	Kısmen
Yazımın içeriğine uygun başlık belirledim.	☐	☐	☐
Zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirledim.	☐	☐	☐
Yazımda geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandım.	☐	☐	☐
Yeni öğrendiğim kelime ve kavramları kullandım.	☐	☐	☐
Yazımı zenginleştirmek için atasözleri ve deyimler kullandım.	☐	☐	☐
Noktalama işaretlerini doğru yerde kullandım.	☐	☐	☐
Yazım kurallarına uydum.	☐	☐	☐

Görsel 75: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği Arıların İlhamı, sayfa 15.

7. ETKİNLİK: "Savaşın çocuklar üzerindeki etkileri" konulu uluslararası bir konferansa konuşmacı olarak davetli olduğunuzu düşünün. Yapacağınız bu konuşmanın metnini aşağıya yazınız.

Yazınızda geçiş ve bağlantı ifadelerini (oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak) kullanınız. Metninizi aşağıdaki "Yazdıklarımı Değerlendiriyorum" formunu dikkate alarak yazınız.

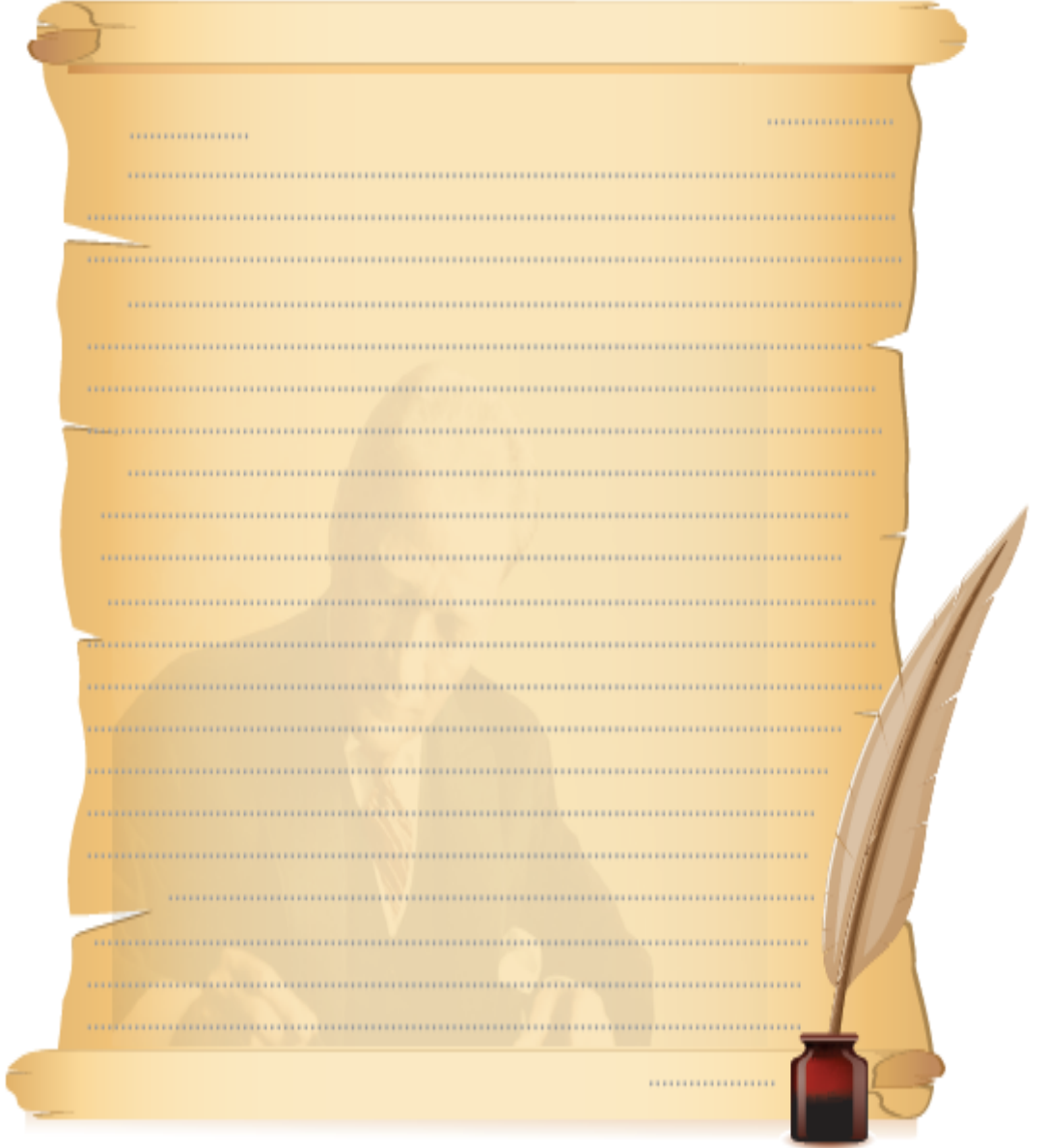
Yazınızı aşağıdaki forma göre değerlendiriniz.

YAZDIKLARIMI DEĞERLENDİRİYORUM			
Özellikler	Evet	Hayır	Kısmen
Yazımın içeriğine uygun başlık belirledim.	☐	☐	☐
Yazımda geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandım.	☐	☐	☐
Yeni öğrendiğim kelime ve kavramları kullandım.	☐	☐	☐
Yazımı zenginleştirmek için atasözleri ve deyimler kullandım.	☒	☒	☒
Günlük hayattan örnekler verdim.	☐	☐	☐
Noktalama işaretlerini doğru yerde kullandım.	☐	☐	☐
Yazım kurallarına uydum.	☐	☐	☐

Görsel 76: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
Ordular! İlk Hedefiniz..., sayfa 49.

7. ETKİNLİK: Aşağıdaki yönergeler doğrultusunda etkinliği yapınız.

a) Mustafa Kemal Atatürk ile mektup arkadaşı olduğunuzu düşünerek ona göndereceğiniz bir mektup yazınız.

b) Yazdığınız mektubu yazım ve noktalama kuralları yönünden gözden geçirerek tespit ettiğiniz yanlışları düzeltiniz. Mektubunuzu sınıf panosunda paylaşınız.

Görsel 77: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
Öğretmeninizden Af Dileyeceksiniz, sayfa 53.

Uygun noktalama işaretlerini kullanma ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 78 ve Görsel 79’da sunulmuştur.

9. ETKİNLİK: Aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

a) Aşağıda verilen kavram havuzundaki kelimelerden hareketle bir şiir yazınız. Şiirinizi oluştururken noktalama işaretlerini kullanmayınız. Noktalama işareti kullanılması gereken yerleri () ile belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Şiirinizde () ile belirttiğiniz yerleri uygun noktalama işaretleri ile doldurunuz. Noktalama işaretlerinin kullanılmasının şiirin okunuşuna yaptığı katkıyı yorumlayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

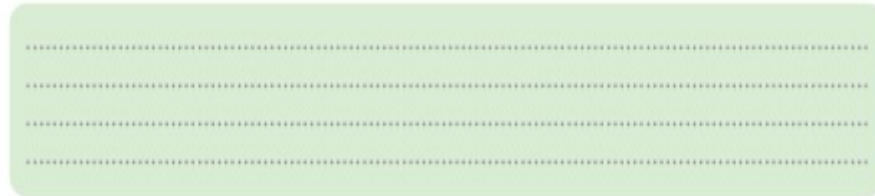
Görsel 78: Uygun Noktalama İşaretlerini Kullanma Örneği
Vatan Destanı, sayfa 44.

8. ETKİNLİK: Aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

a) Okumayla ilgili bir anınızı yazınız. Anınızı yazarken noktalama işaretlerini kullanmayınız. Noktalama işareti kullanılması gereken yerleri () ile belirtiniz.

b) Anınızda () ile belirttiğiniz yerleri uygun noktalama işaretleri ile doldurunuz. Noktalama işaretlerinin kullanılmasının metnin okunuşuna yaptığı katkıyı yorumlayınız.

Görsel 79: Uygun Noktalama İşaretlerini Kullanma Örneği
İlk Çocukluk, sayfa 190.

Ek fiilin yazılışı ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 80 ve Görsel 81’de sunulmuştur.

7. ETKİNLİK: Yönergelere göre soruları cevaplayınız.

a) Aşağıdaki cümlelerin sonuna, kutulardaki eklerden uygun olanını örnekteki gibi yazınız.

-dir -idi -imiş -ise

- 1 Türk kahvesi kendine özgüdür.
- 2 Türk kahvesinin tadı diğer kahvelerden daha yoğun.....
- 3 Kahve, tropik iklim isteyen, yükseklerde ve zor yetişen narın bir bitki.....
- 4 Aldığı kıyafetler çok pahalı
- 5 Avludan büyükçe bir bahçeye geçer.....
- 6 Türk kahvesi en çok ritüel barındıran kahve.....
- 7 İstanbul’a hızlı trenle gidiyor.....
- 8 Herhâlde arayan Ahmet Bey.....
- 9 Türkçe sınavında çok başarılı.....
- 10 Benden aldığı kitapları yarı kargoyla gönderecek.....
- 11 Uçakla İstanbul’a gidecek.....
- 12 Bu sabah gökyüzü bulutlu.....
- 13 Bizimle gelecek..... biraz acele etsin.

Görsel 80: Ek Fiilin Yazılışı Örneği
Türk Mutfak Kültüründe Kahve, sayfa 100.

5. ETKİNLİK: Yönergelere göre soruları cevaplayınız.

a) Aşağıdaki cümlelerin sonuna, kutulardaki eklerden uygun olanları örnekteki gibi yazınız.

İtalya-Avusturya sınırında yer alan Moena, bir İtalyan köyüdür.

Türk köyü bu kadar güzel..... biz de gidelim.

İtalya'ya uçakla gidecek.....

El Turco'nun asıl adı Hasan'.....

Moenalılar ona minnettar.....

Ünlü Dolomit Sıradaglarının arasında saklı kalmış.....

Türklerin dili ve gelenekleri o kadar baskın ve çekici bir çekim kuvvetine sahip.....

En son hatırladığı, atının üstünde yaralı bir hâlde kaçı.....

Hasan'a yırtıcı bir kuş olan "Balaban" lakabı verilmiş.....

Moena sakinleri, Türk gibi yaşayan İtalyanlar.....

Moena'ya baş, huzur ve bolluk götüren soydaşımız.....

Bu Türk askerinin baştan düşmanların da dikkatini çekmiş.....

El Turco 323 yıl geçmesine rağmen hatırasının yaşatılmasını belki de buna borçlu.....

Görsel 81: Ek Fiilin Yazılışı Örneği
Moena Türk Köyü, sayfa 241.

Kaynakça yazımı ile ilgili tema sonu değerlendirme sorusu Görsel 82'de sunulmuştur.

7. Aşağıdakilerden hangisinde kaynakçanın yazımı doğru verilmiştir?

- A) KORKMAZ, Zeynep, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.
B) Zeynep KORKMAZ, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.
C) KORKMAZ, Zeynep, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2000, Ankara.
D) KORKMAZ Zeynep, Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, Ankara, 2000

Görsel 82: Kaynakça Yazımı Örneği
5. Tema Sonu Değerlendirme Sorusu, sayfa 161.

4.3.3. 7. Sınıf Ortaokul Türkçe Ders Kitabında (MEB-Tolga KIR) Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretlerinin Öğretimine Yönelik Etkinliklerin İncelenmesi

MEB Yayınları'na ait 7. Sınıf Türkçe ders kitabında (Tolga KIR), yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında 8 uygulamaya rastlanmıştır. Bu uygulamalardan 3'ü ek fiilin yazılışı, 2'si yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, 2'si kaynakça yazımı ve 1'i de uygun noktalama işaretlerini kullanma ile ilgilidir.

Ek fiilin yazılışı ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 83 ve Görsel 84'te, tema sonu değerlendirme sorusu ise Görsel 85'te sunulmuştur.

7.Etkinlik Aşağıda verilen isimleri karşılarında belirtilen ek fiillerle çekimleyerek örnekteki gibi birer cümlede kullanınız.

Sözcükler	Cümleler
çalışkan (idi)	Ali, ilkokul yıllarında çok çalışkandı.
heyecanlı (ise)	
zeki (imiş)	
önemsiz (-dir)	
sevinçli (imiş)	
asabi (idi)	
canlı (ise)	
solgun (-dir)	
sağlıklı (ise)	

Görsel 83: Ek Fiilin Yazılışı Örneği
Karagöz Nedir?, sayfa 184.

6.Etkinlik Aşağıdaki tamamlanmamış cümleleri, karşılarında verilen anlam özelliklerini ifade edecek şekilde ek fiillerle tamamlayınız.

Yeğenimi görmeye gitmiş_____	Küçümseme	idi imiş ise -dir
Ecem ile birlikte ders çalışacak_____	Gerçekleşmemiş niyet	
Akşam eve erken gelmiş_____	Olasılık	
Her sabah yürüyüş yapar_____	Terk edilmiş alışkanlık	

Görsel 84: Ek Fiilin Yazılışı Örneği
İki Tekerlekli Özgürlük, sayfa 207.

9.Etkinlik a) Âşık Veysel'in "Benim Sadık Yârim Kara Topraktır" adlı türküsünü dinleyiniz. Dinlediğiniz türkünün sizde uyandırdığı duygu ve düşüncelerden yola çıkarak istediğiniz türde bir yazı yazınız. Yazınızın içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz.

b) Yazdığınız yazıyı anlatım bozuklukları ve imla-noktalama yönünden gözden geçirin. Gerekli düzeltmeleri yaparak yazınızı yeniden yazınız.

Görsel 87: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
Âşık Veysel Şatıroğlu, sayfa 238-239.

Kaynakça yazımı ile ilgili etkinlik örnekleri Görsel 88 ve Görsel 89'da sunulmuştur.

c) Seçtiğiniz spor dalı ile ilgili yaptığınız araştırmada kullandığınız kaynakları kaynakça yazım kurallarına dikkat ederek yazınız.

Görsel 88: Kaynakça Yazımı Örneği
Karlı Dağların Arkadaşı Ol, sayfa 219.

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki dördlükten hareketle bilgilendirici bir metin yazınız.

(...)
Sımsıcak dostluklar sevgiler varken
Savaşlar kinler öfkeler neden
Bırakıp gideceğiz bir gün
Dünya bu kadar güzelken

- Yazınıza uygun bir başlık koyunuz. Giriş, gelişme, sonuç bölümlerini dikkate alınız.
- Yazınızı atasözü ve özdeyişlerle zenginleştiriniz.
- Yazdıklarınızı yazım ve noktalama kuralları yönünden gözden geçiriniz.

Görsel 92: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
İnsanla Güzel, sayfa 33.

b) Hikâyenizi aşağıdaki forma göre değerlendiriniz.

Yazma Becerisi Öz Değerlendirme Formu

	Evet	Kısmen	Hayır
1. Anlamlı ve kurallı cümleler yazdım.			
2. Hikâyemi zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullandım.			
3. Yazdıklarımnda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullandım.			
4. Noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullandım.			
5. Yazarken imla kurallarını uyguladım.			
6. Olayları oluş sırasına göre yazdım.			
7. Yazdıklarımna uygun başlık kullandım.			

Görsel 93: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme Örneği
Parktaki Bilim, sayfa 103.

b) Yazma etkinliği ile ilgili performansınızı formdaki maddelere göre değerlendiriniz.

Yazma Becerisi z Değerlendirme Formu

	Evet	Hayır
Yazımı zenginleştirmek için atasözü, deyim ve özdeyiş kullandım.		
Yazımda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullandım.		
Yazımda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini (oysaki, özellikle, başka bir deyişle, kısaca, böylece, ilk olarak, son olarak...) kullandım.		
Yazdıklarımı yazım ve noktalama kuralları yönünden inceledim.		
Yazımda uygun anlatım biçimlerini kullandım.		

Görsel 94: Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama/Gözden Geçirme rneği
Karanlığın Rengi Beyaz, sayfa 143.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde verilerle ilgili sonuçlar ile bunlar üzerinde yapılan tartışma ve öneriler yer almaktadır.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimine yönelik hazırlanan etkinliklerinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada 8 kitap ele alınmıştır. Bu 8 kitabın 1'i 5. sınıflar, 3'ü 6. sınıflar, 3'ü 7. sınıflar, 1'i de 8. sınıflar için hazırlanan kitaplardır. Kitaplarda yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik örnekleri ile tema sonu değerlendirme soruları incelenmiş, elde edilen veriler tablo ve görsellerle sunulmuştur.

5. sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili 69 uygulama tespit edilmiştir. Bu uygulamaların 33'ü yazım kuralları, 36'sı ise noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgilidir. Yazım kuralları ile ilgili tespit edilen 33 uygulamanın 14'ü etkinlik, 19'u ise tema sonu değerlendirme bölümünde yer almıştır. Yazım kuralları ile ilgili en çok sırasıyla ünsüz yumuşaması, ünlü düşmesi, ünlü daralması ve sayıların yazımı ile ilgili uygulamaların ele alındığı görülmüştür. Tema sonu değerlendirme sorularında yine en çok sırasıyla ünsüz yumuşaması, ünlü düşmesi, ünlü daralması ve sayıların yazımı ile ilgili uygulamalara yer verilmiştir. Noktalama işaretleri ile ilgili tespit edilen 36 uygulamanın 18'i etkinlik, 18'i ise tema sonu değerlendirme bölümünde yer almıştır. 5. sınıflarda en çok sırasıyla virgül, soru işareti, ünlem ve noktalı virgül ile ilgili uygulamalara yer verilmiştir. Konuşma çizgisi, kısa çizgi, köşeli ayraç işaretleri ise birer etkinlik olarak ders kitabında yer almıştır. 1 etkinlikte ise uygun noktalama işaretlerinin uygulamasına yönelik etkinlik tespit edilmiştir. Virgül, soru işareti ve noktalı virgül ile ilgili uygulamalar genellikle tema sonu değerlendirme sorularında yer almıştır.

Ata Yayınları'na ait 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında 12

etkinliğe rastlanmıştır. Bu 12 etkinliğin 4'ü birleşik kelimelerin yazımı, 4'ü yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, 2'si soru ekinin yazımı ve 2'si de ünlem işaretinin kullanımı şeklindedir. MEB Yayınları'na ait 6. Sınıf Türkçe ders kitabında (Nihal ERTÜRK), yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında 5 etkinliğe rastlanmıştır. Bu etkinliklerden 3'ü ünlem işareti, 1'i birleşik kelimelerin yazımı, 1'i de yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme ve ile ilgilidir. MEB Yayınları'na ait 6. Sınıf Türkçe ders kitabında (Sabri CEYLAN) ise yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında 6 etkinliğe rastlanmıştır. Bu etkinliklerin 3'ü yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, 3'ü de ünlem işaretinin kullanımı ile ilgilidir.

6. sınıflar için hazırlanan üç kitap birlikte ele alındığında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili 23 uygulama tespit edilmiştir. Uygulamanın en çok olduğu kitap Ata Yayınlarına ait ders kitabıdır. Üç kitapta yer alan toplam 23 uygulamanın 8'i yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, 8'i ünlem işaretinin kullanımı, 5'i birleşik kelimelerin yazımı ve 2'si de soru ekinin yazımı ile ilişkilidir.

Özgün Yayınlarına ait 7. Sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ile ilgili 32 uygulama yer almıştır. Bu uygulamaların 19'u etkinlik, 13'ü ise tema sonu değerlendirme bölümündedir. Yazım kuralları ile ilgili en çok sırasıyla yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, yazım yanlışı bulma, ki ekinin yazımı ve sayıların yazımı ile ilgili uygulamaların ele alındığı görülmüştür. Aynı yazılan birleşik kelimelerin, ikilemelerin yazımı ve büyük harflerin kullanımına yönelik birer etkinlik ders kitabında yer almıştır. Kitapta noktalama işaretleri ile ilgili 19 uygulama yer almıştır. Bu uygulamaların 11'i etkinlik, 8'i ise tema sonu değerlendirme bölümündedir. Kitapta en çok sırasıyla uygun noktalama işareti kullanma, noktalama yanlışı bulma, virgül ve tırnak işareti ile ilgili uygulamalara yer verilmiştir. Nokta, kesme işareti, iki nokta, noktalı virgül ve eğik çizgi ise birer etkinlik olarak ders kitabında yer almıştır. Soru işareti ise tema sonu değerlendirme sorusu olarak 1 kez ele alınmıştır. MEB Yayınları'na ait 7. Sınıf Türkçe ders kitabında (Ahmet AKGÜL), yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında 11 uygulamaya rastlanmıştır. Bu etkinliklerin 5'i

yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, 2'si uygun noktalama işaretlerini kullanma, 2'si ek fiilin yazılışı, 2'si de kaynakça yazımı ile ilgilidir. MEB Yayınları'na ait 7. Sınıf Türkçe ders kitabında (Tolga KIR) ise yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik ve tema sonu değerlendirme sorularında 8 uygulamaya rastlanmıştır. Bu uygulamalardan 3'ü ek fiilin yazılışı, 2'si yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, 2'si kaynakça yazımı ve 1'i de uygun noktalama işaretlerini kullanma ile ilgilidir.

7. sınıflar için hazırlanan üç kitap birlikte ele alındığında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili 70 uygulama tespit edilmiştir. Uygulamanın en çok olduğu kitap Özgün Yayınlarına ait ders kitabıdır. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili uygulamaların 51'i bu kitapta yer almaktadır. MEB tarafından hazırlanan iki kitapta ise toplam 19 uygulama tespit edilmiştir. 19 uygulamanın 7'si yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme, 5'i ek fiilin yazılışı, 4'ü kaynakça yazımı, 3'ü ise uygun noktalama işaretlerini kullanma şeklindedir.

Üç kitapta yer alan toplam 70 uygulama birlikte incelendiğinde, 19'unun yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme ile ilişkili olduğu görülmektedir. Yazım yanlış bulma, ki ekinin yazımı, sayıların yazımı, soru ekinin yazımı, birleşik kelimelerin yazımı, birleşik fiillerin yazımı, ikilemelerin yazımı ve büyük harflerin kullanımı ile ilgili uygulamalar Özgün yayınlarına ait Türkçe ders kitabında yer almıştır. Yine uygun noktalama işareti kullanma ile ilgili, noktalama yanlış bulma ile ilgili, virgölün, tırnak işaretinin, noktanın, soru işaretinin, kesme işaretinin, iki noktanın, noktalı virgölün ve eğik çizginin kullanımı ile ilgili uygulamalar Özgün yayınlarına ait Türkçe ders kitabında tespit edilmiştir.

MEB Yayınları'na ait 8. Sınıf Türkçe ders kitabında yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili etkinlik kısmında 6 uygulamaya rastlanmıştır. Bu 6 etkinlik de yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme şeklindedir. Etkinliklerin 3'ünde öğrencinin yazmış olduğu metni yazma öz değerlendirme formu ile değerlendirmesi istenmiştir.

İncelemeye alınan 8 ortaokul Türkçe ders kitabında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili toplam 168 uygulamaya rastlanmıştır. 5. sınıf Anıttepe yayınlarına ait ders kitabında 69, 6. Sınıf Ata yayınlarına ait ders

kitabında 12, 6. sınıf MEB yayınlarına ait iki ders kitabında 11, 7. sınıf Özgün yayınlarına ait ders kitabında 51, 7. sınıf MEB yayınlarına ait iki ders kitabında 19 ve 8. Sınıf MEB yayınlarına ait ders kitabında ise 6 uygulama yer almıştır. 168 uygulama içerisinde en çok tespit edilen uygulama 33 uygulama ile yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirme şeklindedir. Bu 33 uygulama da 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer almaktadır. 8. Sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin tamamı ise yazım ve noktalama kurallarını uygulama/gözden geçirmedir. 8. Sınıf Türkçe ders kitabı hariç 5, 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında genel olarak sayıların yazımı, birleşik kelimelerin yazımı, büyük harflerin kullanımı ve soru ekinin yazımı ile ilgili uygulamaların yer aldığı görülmüştür. Yine 8. Sınıf Türkçe ders kitabı hariç 5, 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında genel olarak ünlemin, virgülün, soru işaretinin, noktalı virgülün, iki noktanın, tırnak işaretinin, noktanın, kesme işaretinin ve eğik çizginin kullanımına ilişkin uygulama örneklerine rastlanmıştır. Bununla birlikte ders kitaplarındaki yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımına ilişkin etkinlikler ve tema sonu değerlendirme soruları incelendiğinde yeterli sayıda olmadıkları düşünülmektedir. Özellikle üç noktanın, iki noktanın, tırnak işaretinin, kesme işaretinin kullanımına yönelik etkinlik ve soru sayılarının artırılması faydalı olacaktır. Kalfa ve Avcı (2020) tarafından 2010-2019 yılları arasında yükseköğretime geçiş aşamasında kullanılan merkezî sınavları inceledikleri çalışmalarında, “her testte en az bir noktalama işareti sorusunun olduğu görülmüştür. İncelenen yirmi bir sınavda en sık karşılaşılan noktalama işareti virgül olup noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili soru içeren on altı sınavın on beşinde virgülün kullanım bilgisi sorgulanmıştır. Virgülü, dokuz kez ile üç nokta ve altı kez ile iki nokta takip etmektedir. Noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili sorularda kısa çizginin kullanım bilgisine dair hiç soru sorulmazken kesme işareti bir soruda, ünlem ve soru işareti ikişer soruda sorgulanmıştır.”

Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili uygulamalar daha çok etkinlik olarak ders kitaplarında yer almıştır. Tema sonu değerlendirme sorularında ise bu uygulamalara sınırlı sayıda yer verilmiştir. Süğümlü'nün (2022) çalışmasında da ders kitaplarında yer alan yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili uygulamaların tema sonu değerlendirme sorularında yeterince yer almaması bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. MEB (2021) tarafından yapılan öğretmen görüşleri

doğrultusunda ders kitaplarını değerlendirme çalışmasında da öğretmenlerin mevcut ders kitaplarının en zayıf yönünün ölçme ve değerlendirme sorularının yetersiz olması görüşünü dile getirdikleri tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle öğretmenler, ders kitabında yer alan soruların (bölüm sonu, ünite sonu, alıştırma, örnek vb.) öğrencilerin konuyu pekiştirmeleri bakımından yeterli olmadığı görüşünü belirtmişlerdir. Yine öğretmenler 2023 ders kitaplarında olması gereken en önemli özellik olarak, “ders kitaplarının yeterli sayıda yeni nesil soru ve etkinliklerle desteklenerek başka kaynaklara duyulan ihtiyacın giderilmesi gerektiğini” ifade etmişlerdir. Aynı araştırmada öğretmenlerin mevcut ders kitaplarında gördüğü zayıf yönlerle ilişkin görüşleri incelendiğinde “Etkinliklerin yeterli ve kaliteli olmaması” kodunun en yüksek orana sahip olduğu saptanmıştır.

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili etkinliklerin niceliği düşünüldüğünde yeterli olmadığı görülmektedir. Mete'nin (2020) sınıf ve Türkçe öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada da öğretmenler, ders kitaplarında yer alan etkinlikleri yeterli ve nitelikli bulmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada öğretmenler, öğrencilerinin noktalama işaretleri, ayrı yazılan birleşik kelimeler, bağlaç olan da / de'nin yazımı, bağlaç olan ki'nin yazımı ve bulunma hâl ekinin yazımında zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Bağcı'nın (2011) 8. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretleri ile yazım kurallarını uygulayabilme düzeylerini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında, öğrencilerin kullanmada %50'nin üzerinde başarı sağlayamadığı ve yetersiz olduğu noktalama işaretleri iki nokta, soru işareti, tırnak işareti, kısa çizgi, ünlem, noktalı virgül ve üç nokta olarak tespit edilmiştir. Yine öğrencilerin yazım kurallarını uygulamada en başarısız oldukları kurallar “de” bağlacının ve +DA ekinin kullanılması ile ünsüz yumuşaması kuralı olmuştur. Arıcı ve Urgan (2008) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin yaklaşık yarısının noktalama konusunda yanlış yaptıklarını tespit etmişlerdir.

5.2. ÖNERİLER

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1) Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımına yönelik etkinlik örnekleri hem nicelik hem de nitelik olarak artırılmalıdır. Aynı şekilde tema sonu değerlendirme sorularının da öğrenmeyi pekiştirecek şekilde artırılması gerekmektedir.

2) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019), 1-5. sınıflar için hangi yazım kuralı ve noktalama işaretinin öğretileceğine ilişkin kazanımlara yer verilmektedir. 6, 7 ve 8. sınıflarda ise “Yazdıklarını düzenler.” kazanımı altında “Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.” açıklaması yer almaktadır. Bu kazanım ve açıklama, yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin 6, 7 ve 8. sınıflarda pekiştirilmesi şeklinde algılanmaktadır. İlgili sınıflardaki ders kitaplarındaki etkinlikler de böylece pekiştirme şeklinde ve yetersiz sayıda yerini almaktadır. Yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili ders kitaplarındaki etkinliklerin nicelik ve nitelik açısından yeterli olabilmesi için programda sınıf seviyelerine göre hangi yazım kuralı ve noktalama işaretlerinin öğretileceğine, aynı zamanda hangi sınıf seviyelerinde hangi işlevlerine değinilerek öğretileceğine yönelik kazanım ve açıklamalara ihtiyaç duyulmaktadır.

3) Tema sonu değerlendirme sorularında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımına yönelik daha çok sorunun yer alması sağlanabilir. Sorular, öğrencilerin üst düzey düşünme, problem çözme, mantık yürütme, sıralama ve sınıflama, yaratıcı düşüncelerini sağlayacak şekilde yeni nesil sorular şeklinde değerlendirme sorularında yer alabilir.

4) Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimine yönelik etkinlikler, dijital imkanlardan yararlanılarak ve web 2.0 gibi araçları da dâhil ederek öğrencinin daha çok duyu organına hitap edebilecek şekilde hazırlanabilir. Böylece ders kitabında yer alabilecek bu etkinlikler, akıllı tahtada açılarak öğrencinin hem ilgisi hem de motivasyonu artırılabilir.

5) Öğrenciler tarafından süreç temelli yazma yaklaşımına uygun hazırlanacak metinlerin düzeltme çalışmalarında öğretmen, akran ve grup değerlendirmesi

yapılarak öğrencinin yazım kuralları ve noktalama işaretleri uygulamalarına yeterli dönütler verilebilir.

6) Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin öğretimine ilişkin hem ilkökul hem de ortaokul seviyesinde özel yayınevleri tarafından hazırlanan nitelikli çocuk kitapları yayımlanmaya başlamıştır. Kitaplar fantastik öğeler, görseller, bilmece ve bulmacalarla öğretimi zenginleştirmektedir. Bu kitapların ve yine Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanacak benzer kitapların ders materyali olarak kullanılmasının öğrenciler açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

7) Yazım kuralları ve noktalama işaretleri ile ilgili özellikle merkezi sınavlarda bir veya iki soru çıkmaktadır. Bu durum belki de öğrencilerin konuya yeterince önem vermemesine neden olmaktadır. Çünkü yapılan çalışmalarda öğrencilerin yazım kuralları ve noktalama işaretlerini doğru kullanamadıkları, yazmış oldukları metinlerde de konu ile ilgili birçok hata yaptıkları belirtilmektedir. Bu nedenle yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin ana dili açısından önemli olduğu, öğrencilerin güvenle ve isteyerek yazı kaleme alabilmeleri için bu kurallara uymanın gerekli olduğu vurgulanmalıdır. Bu açıdan bakıldığında yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin doğru kullanımı açısından sadece Türkçe öğretmenlerine değil, diğer öğretmenlere de önemli görevler düştüğü unutulmamalıdır.

8) Yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili özellikle öğrencilerin görüşlerini belirlemeyi amaç edinen akademik çalışmaların artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgül, A., Demirer, N., Gürcan, E., Karadaş, D., Karahan, İ. ve Uysal, A. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 7.sınıf ders kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Akmugan, A. M. (2019). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin çalışma kitaplarında yaptıkları yazım ve noktalama hatalarının tespiti (Erzincan örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Alver, M. ve Sancak, Ş. (2015). Noktalama İşaretlerinin İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programlarına ve Ders Kitaplarına Yansıması. *International Journal of Language Academy*, 3(1), 374-388.
- Arıcı, A. F. ve Ungan, S. (2008). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarının bazı yönlerden değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 317-328.
- Atasoy, F. O. (2010). *Türkçede noktalama*. İstanbul: Özel Kitaplar Yayınları.
- Bağcı, H. (2011). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretleri ile yazım kurallarını uygulayabilme düzeyi, *Turkish Studies*, 6(1) 693-706.
- Balyemez, S. (2022). *Türkiye Türkçesi yazım ve noktalama tarihi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bayrakçı, M. (2005). Ders kitapları konusu ve ilköğretimde ücretsiz ders kitabı dağıtım projesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 165.
- Bayram, Y. ve Erdemir, A. (2006). Amasya'daki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin imla kurallarını kullanma düzeyleri üzerine bir inceleme. *Millî Eğitim Dergisi*, 171, 140-155.
- Beyreli, L., Çetindağ, Z. ve Celepoğlu, A. (2008). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyükikiz, K. K. (2007). *İlköğretim 8. sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerinin Söz Dizimi ve Anlatım Bozukluğu Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ceylan, S., Duru, K., Erkek, G. ve Pastutmaz, M. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 6.sınıf ders kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*. USA: SAGE Publications.
- Çapraz Baran, Ş. ve Diren, E. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 5.sınıf ders kitabı*. Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 173, 39–49.
- Dadaş, E. (2020). *Cumhuriyet dönemi Türkçe programlarında yazım eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Değirmenci, M. (2018). *Öğrencilerin noktalama işaretlerini kullanımlarının yazılı anlatım çalışmalarına ve öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Demir, C. (2018). Okullarımızda yazım eğitimi ve sorunları üzerine. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 121-135.
- Dursunoğlu, H. (2016). *Türkiye Türkçesi yazım bilgisi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Erdem, H. (2007). *Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarına ulaşma düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergin, M. (1993). Edebiyat ve eğitim fakültelerinin Türk dili ve edebiyatı bölümleri için Türk dil bilgisi. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ergin, S. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretlerini kullanma becerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erkal, H. ve Erkal, M. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 7.sınıf ders kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık.
- Erkınay, H. K. (2010). *Türkçe dersi öğretim araçlarında yazım kurallarının öğretimi ve konuyla ilgili öğretmenlerin görüşü*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.
- Ertürk, N., Keleş, S. ve Külünk, D. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokul Türkçe 6. Sınıf ders kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Eselioğlu, H., Set, S. ve Yücel, A. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 8.sınıf ders kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Esmek, M. (2018). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitabının yazım kuralları, noktalama işaretleri ve dil bilgisel bazı hususlar açısından irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Güven, A. Z., Halat, S. ve Bal, M. (2014). Ortaokul 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin metinsellik ölçütleri açısından incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 2(3), 208-231.
- İşeri, K. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitabının ilköğretim Türkçe programının amaçlarına uygunluğunun değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi*, 136, 58-74.
- Kalfa, M. (2018). *Başlangıçtan günümüze Türkçede noktalama*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kalfa, M. ve Avcı, M. (2020). 2010-2019 yükseköğretime geçiş sınavlarında noktalama işaretlerinin kullanımı bilgisini yoklayan soruların incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 126-134.
- Kaplan, I. (2016). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretlerini kullanmadaki yeterlilikleri üzerine araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karaaliöğlu, S. K. (1997). *Ortaokullar için yazmak ve konuşmak sanatı/kompozisyon*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Karagül, S. (2010). *İlköğretim 6-8. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi öğretim programında belirtilen yazım ve noktalama kurallarını uygulayabilme düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Karakaş R. ve Akın, E. (2018). Yazım kuralları öğretiminde duvar yazılarından yararlanma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(5), 647-654.
- Karakoyun, M. E. (2010). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerine noktalama işaretlerinin öğretiminde işbirlikli öğrenme tekniklerinden jigsaw 1'in akademik başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Karatay, H. ve İpek, O. (2017). Türkçe dersi kitaplarında yazım öğretimi ve sözcüklerin doğru yazımına yönelik etkinlik önerileri. *International Journal of Language Academy*, 5(8), 246-263.
- Karatay, H. ve Pektaş, S. (2012). Türkçe ders kitaplarının incelenmesine yönelik ölçek geliştirme çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 183-204.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Aksoy, Ö. (2002). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1997). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Türkçe I yazılı anlatım*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kır, T., Kırman, E. ve Yağız, S. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 7.sınıf ders kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kırbaş, B. (2010). *Yeni Türkçe ders programına göre ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma çalışmalarının yazım noktalama ve planlama açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kırboğa, A. (2019). *Bilgisayar destekli noktalama işaretleri materyallerinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretleri kazanımlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Koç, A. (2008). Noktalama işaretlerinin tarihçesi. Naskali, E. G. ve Şahin, E. (Ed.). *Kültür tarihimizde gizli diller ve şifreler*. İstanbul: Picus Yayıncılık.
- Korkmaz, Z. (2007). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. ve Dölek, O. (2018). Noktalama işaretlerinin öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 372-385.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2021). *Ders kitaplarını değerlendirme raporu (Öğretmen görüşleri)*. Ankara: MEB Yayınları.

- MEB (2023). *Öğretim programı okuryazarlığı öğretmen rehber kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Ed.: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Mete, G. (2020). Yazım kurallarını nasıl öğretiyoruz? *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 6(1), 12-23.
- Metin, G. (2012). *Göç yaşamış 6. sınıf öğrencilerinin yazım kurallarını ve noktalama işaretlerini uygulama düzeylerinin toplumdilbilim değişkenleri açısından incelenmesi. (Körfez örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ocak Çallık, E. (2022). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin yazım kurallarını uygulama, noktalama işaretlerini kullanma düzeyleri ile yazma eğilimleri, tutumları ve Türkçe ders başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Öz, F. (2003). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayınları.
- Özatalay, H. (2007). *İlköğretim I. kademe Türkçe öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilerin ders kitaplarında kullanılmasına ilişkin durum çalışması*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özbay, M. (2003). Türkçe öğretiminde hedef-araç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 59-69.
- Özcan, F. A. (2012). *Türkçe yazım ve noktalama becerileri kazandırma bakımından 4. ve 5. sınıf öğrenci çalışma kitaplarındaki öğrenci çalışmalarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Paçacıoğlu, B. (2010). *Türk dili ve kompozisyon*. İstanbul: Hat Yayınevi.
- Resmî Gazete (2021). *Millî eğitim bakanlığı ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği*. 14 Ekim, Sayı: 31628

- Sağ, F. (2019). *7. sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarını kullanım düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sarıboyacı, M. O. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 6. sınıf ders kitabı*. Ankara: Ata Yayıncılık.
- Süğümlü, Ü. (2022). Öğretim programlarında ve ders kitaplarında yazım ve noktalama öğretimi. Bağcı Ayrancı, B. ve Başkan, A. (Ed.). *Kuram ve uygulamada yazma eğitimi*. Ankara: PegemA Yayınları. 193-241.
- TDK (2012). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: TDK Yayınları.
- TDK (2019). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Temel, S. ve Katrancı, M. (2021). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine yönelik görüşleri. *Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 1(1), 1-17.
- Tutsak, S. ve Batur, Z. (2011). Cumhuriyetten günümüze Türk eğitim sisteminde ders kitabı: İki örneğin karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 6(3), 355-389.
- Yavuz, T. (2022). *Lise öğrencilerinin imla kuralları ve noktalama işaretlerini uygulayabilme başarı düzeyleri (Karaman ili Ermenek ilçesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yavuz, T., Vural, Ö. F. ve Başaran, M. (2021). Lise öğrencilerinin imla ve noktalama konularındaki sorunlarına yönelik çözüm önerileri. *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 3(1), 109-137.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, A. (2018). *Şarkılaştırılmış noktalama işareti etkinliklerinin 8. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretlerini kullanma başarılarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.